

Lopen puheeksi ottamisen malli - varhaiskasvatuksen opettajien kokemuksia ja ajatuksia

Riikka Ignatius

2023 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

**Lopen puheeksi ottamisen malli - varhaiskasvatuksen opettajien
kokemuksia ja ajatuksia**

Riikka Ignatius
Sosionomi
Opinnäytetyö
Marraskuu, 2023

Riikka Ignatius

Lopen puheeksi ottamisen malli - varhaiskasvatuksen opettajien kokemuksia ja ajatuksia

Vuosi

2023

Sivumäärä

51 sivua

Tutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa Lopen varhaiskasvatuksen opettajien mielipiteitä ja kokemuksia Lopen mallin käytöstä. Tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa hyödyllistä tietoa opettajien mahdollisista lisäkoulutustoiveista ja kehittämisehdotuksista koskien Lopen mallia, joiden pohjalta Lopen mallia voidaan tarvittaessa jatkokehittää yhä toimivammaksi varhaisen tuen työkaluksi. Tutkimus toteutettiin yhteistyössä Lopen kunnan kanssa.

Tutkimuksen teoreettisessa viitekehyksessä tarkastellaan suomalaisen varhaiskasvatuksen lähtökohtia ja perheiden tukemista varhaiskasvatuksessa sekä esitellään Lopen mallin taustoja ja käyttöä. Tutkimus oli pääosin kvantitatiivinen ja tutkimusmenetelmänä käytettiin strukturoitua, sähköistä kyselylomaketta. Tutkimuksen kohderyhmä oli kaikki Lopen kunnan palveluksessa olevat varhaiskasvatuksen opettajat.

Tutkimustulosten mukaan Lopen malli koettiin erittäin hyödyllisenä varhaisen tuen työkaluna - vastaajat olivat yksimielisiä siitä, että Lopen mallista on hyötyä asioiden puheeksi ottamisessa, perheiden hyvinvoinnin ja vanhemmuuden tukemisessa sekä perheiden tukemisessa varhaisessa vaiheessa. Lopen mallin kehittämiskohteiksi vastaajat kokivat Lopen mallin kysymysten liiallisen samankaltaisuuden. Tutkimustulosten mukaan Lopen malli ei ole parantanut riittävästi lapsi- ja perhepalveluiden välistä yhteistyötä eivätkä opettajat koe tuntevansa muita lapsi- ja perhepalveluita riittävän hyvin voidakseen hyödyntää mallia parhaalla mahdollisella tavalla.

Opettajien vaillinaiseen tietouteen lapsi- ja perhepalveluista voisi ratkaisuna olla perheille jaettava ”infolehtinen”, johon olisi koottu mahdollisimman yksityiskohtaisesti tietoja tarjolla olevista palveluista. Jatkotutkimushaasteena Lopen mallin kehittämisen kannalta olisi hyödyllistä tutkia, millaisia kokemuksia ja ajatuksia perheillä on Lopen mallista ja sen vaikuttavuudesta.

Asiasanat: puheeksi ottaminen, vanhemmuuden tukeminen, varhainen tuki, varhaiskasvatus, varhaiskasvatussuunnitelma

Riikka Ignatius

The Loppi Model - Experiences and insights from the teachers who have recently implemented the Loppi Model

Year	2023	Pages	51
------	------	-------	----

The purpose of this study was to survey the opinions and first-hand experiences of the teachers of early childhood education regarding the recently implemented Loppi Model. The goal of this study was to map out potential interest regarding additional training or education as it relates to the Loppi Model, as well as to discover actionable suggestions and insights that could further improve the functionality and adaptation of the model as a core tool for early childhood support in the region. The study was carried out in collaboration with the Loppi municipality.

The theoretical framework of the study examines the premise of Finnish early childhood education, and the support that is extended to families through early childhood education initiatives in Finland. It also introduces the background and the use of the Loppi Model. The survey was primarily quantitative, and the scientific method applied was a structured, electronic questionnaire. The target group for the study consisted of all the teachers in early childhood education currently employed by the Loppi municipality.

The results showed that the Loppi Model was perceived as a highly useful tool for early childhood support - all respondents were unanimous in stating that the Loppi Model is an effective tool for bringing up specific topics with families, supporting families' overall wellbeing as well as parents navigating parenthood. Some points of improvement were also identified by the respondents; some of the questions in the questionnaire seemed too similar, the respondents felt like the model had not sufficiently improved the collaboration between the personnel involved in the different areas of the family services, and that the other available family services were not familiar enough for them to optimally offer all the available resources to families.

A suggested recommendation to the lack of cross-service information between the family services and the teaching staff is to produce an 'educational pamphlet' about all the varied services available, itemized in great detail, and given out to all the families involved. A follow-up survey is suggested to study the experiences and ideas the families themselves have regarding the Loppi Model and its effectiveness and success.

Keywords: early childhood education, early childhood education plan, early childhood support, to bring up worry, to support parenthood

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Työelämäkumppani	7
3	Suomalainen varhaiskasvatus	7
3.1	Varhaiskasvatuksen lähtökohdat	7
3.2	Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma	8
3.3	Yhteistyö huoltajien kanssa.....	9
3.4	Moniammatillinen yhteistyö	10
4	Tuki varhaiskasvatuksessa.....	11
4.1	Varhainen puuttuminen ja varhainen tuki.....	11
4.2	Huolen puheeksiottaminen	12
4.3	Vanhemmuuden tukeminen.....	13
4.4	Ehkäisevä lastensuojelu	14
5	Lopen malli.....	15
5.1	Kehittämistyö Lopen mallin taustalla	15
5.2	Lopen malli käytännössä	16
6	Tutkimuksen toteutus	17
6.1	Tutkimuksen tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymys.....	17
6.2	Tutkimusmenetelmänä kvantitatiivinen tutkimus	18
6.3	Kohderyhmä ja tutkimusaineiston keruu.....	18
6.4	Tutkimusaineiston analyysi	20
7	Tutkimuksen tulokset.....	20
7.1	Vastaaajien taustatiedot	20
7.2	Käyttökokemuksia Lopen mallista	21
7.3	Työntekijänäkökulma.....	23
7.4	Asiakasnäkökulma	27
7.5	Kehittämissuhteita.....	28
8	Johtopäätökset	30
9	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus.....	33
10	Arviointi ja pohdinta	35
	Lähteet.....	39
	Kuviot	43
	Liitteet	44

1 Johdanto

Lapsiperheiden asema yhteiskunnassamme on herättänyt viime vuosina huolta hyvinvointi- ja tuloerojen kasvun myötä. Lapsiperheiden suhteellinen köyhyys ja pienituloisissa perheissä elävien lasten osuus ovat lisääntyneet huomattavasti, mikä altistaa perheet ongelmien syntymiselle. Lapsi voi kohdata erilaisia haasteita ja tarvita tukea niin fyysisen, tiedollisen, taidollisen, tunne-elämän kuin sosiaalisen kehityksenkin osa-alueilla. Erilaiset suojaavat tekijät, kuten myönteiset ihmissuhteet ja onnistumisen kokemukset, voivat turvata lapsen kasvua ja kehitystä, vaikka lapsen ja perheen elämässä olisikin haasteita. Kaikille tarjottavissa ja toisiaan täydentävissä perusturvajärjestelmissä, kuten varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa, on mahdollisuus tukea lapsen ja perheen hyvinvointia ja tasa-arvon toteutumista. (THL 2022.)

Varhaiskasvatuksessa lapsi ja perhe kohdataan sekä luottamusta ja vuorovaikutussuhdetta rakennetaan päivittäin. Varhaiskasvatuksen työntekijät pyrkivät havainnoimaan lapsia sekä tunnistamaan mahdolliset haasteet ja ongelmat mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jotta perheelle voitaisiin tarjota apua ajoissa ja tarvittaessa ohjata oikeanlaisen avun piiriin ennen ongelmien kasaantumista (lastensuojelulaki 417/2007, 1. luvun 2 §). Perheille varhaisessa vaiheessa annettava tuki on myös taloudellinen investointi, sillä ennalta ehkäisevien palveluiden tuottaminen on kustannustehokkaampaa kuin lastensuojelun korjaavat toimenpiteet (Jussila 2022).

Lopella kehitetty Lopen malli on Liedon mallin pohjalta kehitetty Lopen alueen varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen suunniteltu varhaisen puuttumisen ja tuen toimintamalli, jonka tarkoitus on edistää perheen hyvinvointia ja tukea vanhemmuutta. Lopen mallin tavoitteena on kohdata perheet ehkäisevästi varhaisessa vaiheessa sekä vakiinnuttaa ehkäisevä työtapa osaksi peruspalveluita. Lopen malli on osa Lopen alueen varhaiskasvatussuunnitelmaa ja esiopetuksen oppimissuunnitelmaa. (Hattunen 2021.)

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa Lopen varhaiskasvatuksen opettajien kokemuksia ja mielipiteitä Lopen mallin käytöstä sähköisen kyselyn avulla. Tavoitteena on tuottaa hyödyllistä tietoa opettajien mahdollisista lisäkoulutustarpeista sekä kehittämiskohteista koskien Lopen mallia, joiden pohjalta Lopen mallia voidaan tarvittaessa jatkokehittää yhä toimivammaksi varhaisen tuen työkaluksi. Tutkimus on tehty yhteistyössä Lopen kunnan kanssa.

Tutkimuksen luvussa 2 esitellään työelämäkumppani. Teoriaosuudessa luvuissa 3, 4 ja 5 tarkastellaan varhaiskasvatuksen lähtökohtia, perheiden tukemista varhaiskasvatuksessa sekä teoriaa Lopen mallin taustalla. Tämän jälkeen luvussa 6 kerrotaan tutkimuksen toteuttamisesta ja luvussa 7 esitellään tutkimuksen tulokset. Johtopäätökset -luvussa kootaan tutkimustulokset yhteen ja esitetään kehittämisasiideoita, jonka jälkeen pohditaan tutkimuksen

eettisyyteen ja luotettavuuteen liittyviä tekijöitä. Lopun arviointi ja pohdinta -luvussa arvioidaan tutkimuksen toteuttamista ja pohditaan jatkotutkimushaasteita.

2 Työelämäkumppani

Löysin opinnäytetyölleni yhteistyökumppanin ollessani ammatillisten työmenetelmien harjoittelussa Lopen kunnallisessa päiväkodissa. Opinnäytetyöni aihe kumpusi todellisesta tarpeesta tutkia Lopen mallin käytettävyyttä sekä käyttökokemuksia henkilöstön näkökulmasta. Lopen malli otettiin käyttöön syksyllä 2021, joten aihe on ajankohtainen, eikä mallia ole tutkittu käyttöönoton jälkeen. Opinnäytetyöni työelämäkumppanina toimii Lopen kunta, joka toivoo saavansa tutkimuksesta arvokasta ja hyödynnettävissä olevaa tietoa.

Loppi on pieni kunta Kanta-Hämeessä. Lopen kunnassa varhaiskasvatusta järjestetään sekä päiväkodeissa että perhepäivähoitajilla. Päiväkoteja on alueella neljä ja perhepäivähoitajia kolme. Lopen kunnan varhaiskasvatuksen tärkeimpiä arvoja ovat avoimuus, yhteistyö sekä vastuullisuus. (Loppi 2023a; Lopen varhaiskasvatussuunnitelma 2022, 24.)

3 Suomalainen varhaiskasvatus

3.1 Varhaiskasvatuksen lähtökohdat

Suomalainen varhaiskasvatus on lapsen suunnitelmallisen ja tavoitteellisen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostama kokonaisuus, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatuksen toimintamuotoja ovat päiväkotitoiminta, perhepäivähoito sekä avoin varhaiskasvatustoiminta. Jokaisella alle kouluikäisellä lapsella on oikeus saada varhaiskasvatusta. Päätöksen lapsensa osallistumisesta varhaiskasvatukseen tekevät vanhemmat tai muut huoltajat. Varhaiskasvatus kattaa ikävuodet 0-6. (OPH 2023; varhaiskasvatustaki 540/2018, 1. luvun 2 §.)

Varhaiskasvatuksen toimintaa määrittävät ja ohjaavat useat lait, asetukset ja säädökset. Varhaiskasvatustaki (540/2018) on varhaiskasvatuksen tärkein laki, jossa säädetään muun muassa lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen, varhaiskasvatuksen järjestämisestä ja tuottamisesta sekä varhaiskasvatuksen tietovarannosta. Muita varhaiskasvatuksen toimintaa määrittäviä lakeja ovat muun muassa laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000), laki yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011), laki varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista (1503/2016), laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2002) ja lastensuojelulaki (417/2007). Lakien lisäksi varhaiskasvatusta koskevia säädöksiä ja asetuksia on useita, kuten Valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksesta (753/2018) sekä asetus

opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (986/1998), joissa säädetään päiväkodin ja perhepäiväkodin henkilöstön mitoituksesta ja kelpoisuusvaatimuksista. (OKM 2023a.)

Kunnilla tai kuntayhtymillä on lakisääteinen velvollisuus järjestää varhaiskasvatusta siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Kunnan on pyrittävä järjestämään varhaiskasvatusta lähellä palvelun käyttäjiä, ja toiminnan ja aukioloaikojen on vastattava palvelun käyttäjien tarpeisiin. Varhaiskasvatusta suunniteltaessa, järjestettäessä tai tuotettaessa ja siitä päätettäessä lapsen edun tulee aina olla ensisijaista. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 2. luvun 5 §.)

Varhaiskasvatuksen järjestämistä ohjataan Opetushallituksen määräämillä, varhaiskasvatukseen perustuvilla varhaiskasvatussuunnitelman perusteilla. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tarkoituksena on edistää varhaiskasvatuksen yhdenvertaista toteutumista koko maassa, toteuttaa varhaiskasvatuksen tavoitteita sekä ohjata varhaiskasvatuksen laadun kehittämistä. Valtakunnallisten varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta laaditaan paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat sekä lasten varhaiskasvatussuunnitelmat. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 9; varhaiskasvatuslaki 540/2018, 5. luvun 21 §.)

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea lapsen kokonaisvaltaista kasvua, terveyttä ja oppimista sekä edistää hyvinvointia inklusiivisten periaatteiden mukaisesti. Periaatteisiin kuuluvat kaikkia lapsia koskevat yhtäläiset oikeudet, tasa-arvoisuus, yhdenvertaisuus, syrjimättömyys, moninaisuuden arvostaminen sekä osallisuus ja yhteisöllisyys. Varhaiskasvatuksen tulee toimia yhteistyössä lapsen sekä lapsen huoltajan kanssa lapsen kehityksen ja hyvinvoinnin parhaaksi sekä tukea lapsen huoltajaa kasvatustyössä. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 1. luvun 3 §; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 1.) Varhaiskasvatuksella on merkittävä rooli lapsiköyhyyden vähentämisessä sekä perheiden tasa-arvon edistämisessä (THL 2022).

3.2 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

Varhaiskasvatuksessa olevalla lapsella on varhaiskasvatuslain (540/2018) turvaama oikeus saada suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatusta, opetusta ja hoitoa, joiden toteutukseksi jokaiselle päiväkodissa tai perhepäivähoidossa olevalle lapselle on laadittava valtakunnallisiin varhaiskasvatussuunnitelmiin pohjautuva henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma. Suunnitelmaan kirjataan lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia tukevat tavoitteet, toimenpiteet tavoitteiden toteuttamiseksi sekä mahdollinen tuen tarve, tukitoimenpiteet ja niiden toteuttaminen. (OKM 2023b; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 3-5.)

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa lähtökohtana tulee aina olla lapsen etu ja tarpeet. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan yhteistyössä henkilöstön ja lapsen huoltajien

kanssa. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa on olennaista tuntea lapsen vahvuudet, osaaminen, kiinnostuksen kohteet sekä yksilölliset tarpeet. Suunnitelmassa yhdistyvät henkilöstön, lapsen sekä lapsen huoltajien havainnot ja näkemykset. Päiväkodeissa lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisesta vastaa varhaiskasvatuksen opettajaksi kelpoinen henkilö. Tarvittaessa varhaiskasvatuksen erityisopettaja ja muut lapsen kehitystä ja oppimista tukevat viranomaiset ja asiantuntijat osallistuvat lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen. Moniammatillisen tiimin havaintojen, näkemysten ja tietojen huomioiminen lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa on ensiarvoisen tärkeää. (Varhaiskasvatustaki 540/2018, 5. luvun 23 §; OPH 2022, 1-2.)

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista sekä lapsen mahdollista tuen tarvetta, riittävyttä ja tarkoituksenmukaisuutta seurataan säännöllisesti. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on tarkistettava aina, kun lapsen tarpeet sitä edellyttävät, kuitenkin vähintään kerran vuodessa. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa arvioitaessa kiinnitetään huomiota erityisesti pedagogisten toimintakäytäntöjen toteutumiseen sekä mahdollisten tukitoimien vaikuttavuuteen. (Varhaiskasvatustaki 540/2018, 5. luvun 23 §; OPH 2022, 4-8.)

3.3 Yhteistyö huoltajien kanssa

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on toimia yhteistyössä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kasvun, kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukemiseksi sekä tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa lapsen kasvatustyössä. Lapsen vanhemmille tai muille huoltajille on annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Huoltajien näkemyksiä ja mielipiteitä tulee arvostaa ja huoltajien kanssa keskustella kasvatustyöhön liittyvistä arvoista, tavoitteista ja vastuista. Yhteistyö on vuorovaikutteista ja edellyttää varhaiskasvatuksen henkilökunnalta aloitteellisuutta sekä aktiivisuutta. Yhteistyö on erityisen tärkeää lapsen siirtymävaiheissa, esimerkiksi lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksen tai esiopetuksen tai lapsen vaihtaessa päiväkotia sekä silloin, kun lapsella on tuen tarvetta. Säännöllinen yhteistyö tuo lapsen elämään jatkuvuutta ja turvallisuutta ja on olennaista lapsen kokonaisvaltaisen kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin kannalta. (Varhaiskasvatustaki 540/2018, 1. luvun 3 §; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 37-39.)

Hyvä dialoginen vuorovaikutussuhde varhaiskasvatuksen ja perheen välillä auttaa lasta luottamaan hoitohenkilökuntaan ja tuntemaan olonsa turvalliseksi sekä mahdollistaa huoltajan ja henkilöstön välisen yhteistyön myös haastavissa tilanteissa, esimerkiksi huolen herätessä lapsen hyvinvoinnista. Yhteistyön merkitys korostuu entisestään, mikäli lapsella on tuen tarpeita. Vanhemmat tunnistavat lapsensa tuen tarpeet hyvin ja voivat näin saattaa ne myös hoitohenkilökunnan tietoon, jonka jälkeen voidaan yhdessä keskustella lapselle annettavasta tuesta ja

tuen toteuttamisen muodoista. Yhteistyö on ensiarvoisen tärkeää myös, mikäli perheessä on ongelmia, esimerkiksi päihteiden tai mielenterveyden kanssa. Yhteistyö ja tietojen jakaminen puolin ja toisin on tärkeää ja antaa monipuolisen kuvan lapsen toiminnasta erilaisissa ympäristöissä ja tilanteissa. Yhteistyötä tekemällä onkin mahdollista saada arvokasta lapseen liittyvää tietoa, joka ei aina välttämättä näy hoitohenkilökunnalle päiväkodissa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 60-61; Rantala & Uotinen 2022.)

Lapsen etu ja lapsen hyvinvoinnin edistäminen ovat aina yhteistyön päätavoite, mutta onnistuneen, dialogisen vuorovaikutussuhteen luomisella on myönteisiä vaikutuksia myös huoltajiin sekä henkilöstöön. Varhaiskasvattaja voi keventää huoltajien huolta ja tukea huoltajia jaksamisessa kuuntelemalla sekä esittämällä omia näkemyksiään. Hyvä yhteistyö tukee huoltajia arjen pyörittämisessä. Varhaiskasvatus onkin yksi keskeisimmistä pikkulapsiperheen tukijoista. Hyvin onnistunut yhteistyö lisää myös ammattilaisten omaa hyvinvointia. Huoltajilta saatu positiivinen palaute ja kiitollisuus hyvin tehdystä työstä auttaa jaksamaan ja vahvistaa omaa ammatillista itsevarmuutta ja tyytyväisyyttä työhön. (Rantala & Uotinen 2022; Mykkänen & Böök 2018.)

Käytännön yhteistyö huoltajien kanssa on jokapäiväistä ja aktiivista. Päivittäisten kohtaamisten lisäksi yhteistyö näkyy muun muassa toiminnallisissa vanhempainilloissa ja muissa tapahtumissa ja tilaisuuksissa, lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan liittyvissä keskusteluissa, huoltajille ja lapsille tehdyissä kyselyissä sekä vanhempaintoimikuntien toiminnassa. Huoltajien osallistuminen ja verkostoituminen vahvistaa yhteisöllisyyttä, antaa tukea henkilöstön työlle ja tarjoaa mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 37-39.)

3.4 Moniammatillinen yhteistyö

Moniammatillisuudella tarkoitetaan eri ammattiryhmiin kuuluvien asiantuntijoiden yhteistyötä ja yhdessä työskentelyä saman asiakkaan asioissa eri ammattikuntien vahvuudet yhdistämällä. Varhaiskasvatuksessa moniammatillinen yhteistyö nähdään vahvuutena ja sitä pyritään lisäämään ja kehittämään jatkuvasti. Moniammatillisen yhteistyön keskeisenä tavoitteena on edistää lapsen hyvinvointia sekä varmistaa varhaiskasvatuksen toteuttaminen toimintayksiköissä lasten tarpeita vastaavasti. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 38-39.)

Varhaiskasvatuslain (540/2018) 2 luvun 7 §:n mukaan kunnan on varhaiskasvatusta järjestäessään toimittava monialaisessa yhteistyössä opetuksesta, liikunnasta ja kulttuurista, lastensuojelusta ja muusta sosiaalihuollosta, neuvolatoiminnasta ja muusta terveydenhuollosta vastaavien sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa lapsen tarvitseman tuen ja palvelujen kokonaisuuden arvioimiseksi, suunnittelemiseksi ja toteuttamiseksi. Yhteistyötä voidaan tehdä muun

muassa viranomaisten, korkeakoulujen, oppilaitosten, tutkimuslaitosten sekä järjestöjen kanssa. Myös monissa muissa laissa, kuten päivähoitolaissa (36/1973), lastensuojelulaissa (417/2007), perusopetuslaissa (628/1998), nuorisolaissa (693/2010) ja terveydenhuoltolaissa (1326/2010) säädetään lasten parissa toimivien viranomaisten moniammatillisesta yhteistyöstä.

Moniammatillisella yhteistyöllä on tärkeä merkitys lasten ja perheiden ongelmien ehkäisyssä ja hyvinvoinnin edistämiseksi (Perälä, Halme & Kanste 2013, 122). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2022, 38-39) todetaan, että yhteistyö kaikkien niiden alueellisten ja paikallisten toimijoiden kanssa, joiden kanssa varhaiskasvatuksen on luontevaa tehdä yhteistyötä, lisää oppimisympäristöjen monipuolisuutta ja tukee varhaiskasvatuksen tavoitteita. Yhteistyön merkitys korostuu varsinkin silloin, kun lapsella on hätä, esimerkiksi kiireellisen sijoittamisen tarve, jolloin eri tahot voivat jakaa tietoja toisilleen salassapitosäädösten sitä estämättä (laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000, 3. luvun 17 §).

Dialogisen vuorovaikutussuhteen luominen on tärkeää kaikissa vuorovaikutussuhteissa, jotta kaikki osapuolet tulisivat kuulluiksi ja ymmärretyiksi. Dialoginen vuorovaikutus edellyttää, että osapuolet kunnioittavat toisiaan ja toistensa ammattitaitoa sekä aidosti kuuntelevat toisiaan. Kohtaamisessa kaikkien osapuolten tulisi olla tasavertaisia ja ennakkoluulottomia. Moniammatillinen yhteistyö vaatiikin ennen kaikkea hyviä vuorovaikutustaitoja sekä taitoa nähdä muut ihmiset yhdenvertaisina toimijoina. (Mönkkönen 2018, luku 5.)

4 Tuki varhaiskasvatuksessa

4.1 Varhainen puuttuminen ja varhainen tuki

Lapsi voi kohdata erilaisia haasteita varhaiskasvatuksessa ja tarvita tukea niin fyysisen, tiedollisen, taidollisen, tunne-elämän kuin sosiaalisen kehityksenkin osa-alueilla. Ongelmiin tulisi puuttua mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jotta lapselle pystyttäisiin tarjoamaan oikea-aikaista, yksilöllisesti kohdennettua tukea. Varhaisella puuttumisella tarkoitetaan sitä, että ongelmat havaitaan ja niihin etsitään ratkaisuja riittävän varhain, jolloin on vielä runsaasti mahdollisuuksia ja vaihtoehtoja tukemiseen. Varhaisen puuttumisen avulla pyritään vaikuttamaan muun muassa lapsen oppimiseen, kehitykseen tai olosuhteisiin. (Varhaisen tuen yhteistyö... 2009, 6.)

Varhaisella tuella tarkoitetaan lapsen tukemista varhaisvuosina tai mahdollisimman varhain käynnistyviä tukitoimia, joilla pyritään ehkäisemään ongelmien kasvamista liian suuriksi (Varhaisen tuen yhteistyö... 2009, 6). Varhainen tuki voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen - huolen tunnistamiseen, huolen puheeksi ottamiseen sekä korjaaviin toimenpiteisiin (Taskinen 2010, 46-49). Varhaisen ja oikea-aikaisen tuen antamisen lähtökohtana on huoltajien ja

varhaiskasvatuksen välinen yhteistyö sekä jaettu tieto lapsesta ja hänen tarpeistaan. Tarvittaessa yhteistyötä toteutetaan monialaisesti ja perhe ohjataan oikeanlaisen avun piiriin. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 36-40.)

Varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada hänen yksilöllisen kehityksensä, oppimisensa ja hyvinvointinsa edellyttämää tukea (varhaiskasvatustalaki 540/2018, 3a. luvun 15 a §). Varhaiskasvatuksessa tuki järjestetään yleisenä, tehostettuna tai erityisenä tukena. Yleistä tukea, kuten tukea pukemisessa, siirtymätilanteissa, kaverisuhteissa, leikkimisessä tai kielen kehityksessä, saavat kaikki lapset tarpeidensa mukaan. Mikäli yleinen tuki ei riitä, lapsi saa tehostettua tukea. Tehostettu tuki on intensiteetiltään voimakkaampaa ja yksilöllisempää kuin yleinen tuki ja se koostuu säännöllisistä ja samanaikaisesti toteutettavista useista tuen muodoista. Erityinen tuki on vahvin tukimuoto ja sitä annetaan, mikäli yleinen tai tehostettu tuki ei riitä, tai kun lapsi tarvitsee sitä esimerkiksi vammasta, sairaudesta tai kehityksen viivästyästä johtuen. Erityinen tuki on jatkuvaa ja kokoaikaista ja koostuu useasta tuen muodosta ja tukipalveluista. Tehostetun tuen ja erityisen tuen antamisesta tehdään hallintopäätös. Lapsen tarvitsema tuki ja toimenpiteet kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 36-40.)

Perheille varhaisessa vaiheessa annettava tuki ja sitä kautta lapsuuden haavoittavien kokemusten ennaltaehkäiseminen on taloudellinen investointi, joka maksaa itsensä moninkertaisesti takaisin. Ennalta ehkäisevien palveluiden tuottaminen on kustannustehokasta sekä vähemmän resursseja vaativaa kuin lastensuojelun korjaavat toimenpiteet. Kielteiset lapsuudenaikaiset kokemukset saattavat johtaa myöhempisiin terveysongelmiin, jotka aiheuttavat yhteiskunnalle suuria kustannuksia, joten toimet lasten turvallisuuden edistämiseksi varhaisessa vaiheessa ovat taloudellisesti kannattavia. (Jussila 2022.)

4.2 Huolen puheeksiottaminen

Huolen puheeksiottaminen on menetelmä, jonka avulla lapsen kohdistuva huoli voidaan ottaa käsittelyyn hänen huoltajiensa kanssa kunnioittavasti ja tukea tarjoten. Menetelmän tarkoituksena on madaltaa kynnystä varhaiseen puuttumiseen kaikissa huolta herättävissä tilanteissa. Menetelmän avulla ei pyritä toteamaan ongelman olemassaoloa ja antamaan valmiita ratkaisuja, vaan sen sijaan keskitytään dialogisen vuorovaikutussuhteen rakentamiseen kaikkien osapuolten välille. Menetelmä perustuu avoimuuteen ja luottamukseen. (Eriksson & Arnkil 2012, 12-13.)

Varhaiskasvatuksen työntekijöillä saattaa tulla vastaan tilanteita, joissa heillä herää huoli hoidossa olevasta lapsesta. Huoli tulisi ilmaista tilanteissa, joissa asioiden ennakoidaan menevän lapsen kannalta huonompaan suuntaan, mikäli asiaan ei saada muutosta. Huolen puheeksi

ottaminen on olennainen osa varhaista puuttumista. Huolen puheeksi ottaminen voi kuitenkin tuntua työntekijästä vaikealta ja hän voi kokea epävarmuutta siitä, millä tavalla ottaa lasta koskeva huolensa puheeksi huoltajien kanssa. (Eriksson & Arnkil 2012, 12-17.)

Huolen puheeksiottaminen -menetelmän tueksi on luotu puheeksiottolomake, jonka avulla voi valmistautua huolen puheeksi ottamiseen. Puheeksiottolomakkeen kysymyssarjassa on 3 osaa, jotka sisältävät valmiiksi laadittuja kysymyksiä. Ensimmäisen osion kysymykset auttavat työntekijää tutkiskelemaan ja arvioimaan omaa herännyttä huoltaan ja sen suuruutta sekä ymmärtämään tilannetta paremmin. Toisen osion kysymyksiä pohditaan silloin, kun työntekijä on valmistautumassa tapaamaan lapsen huoltajat. Kysymysten tarkoituksena on auttaa työntekijää löytämään arvostava ja luonteva tapa ilmaista huolensa. Kysymykset auttavat pohtimaan lapsen voimavaroja ja vahvuuksia, herättelevät keksimään konkreettisia esimerkkejä lapsen toiminnasta sekä miettimään jo etukäteen perheelle mahdollisesti tarjottavia tukitoimia ja puheeksioton ajankohtaa. Kolmannen osion kysymyksiä pohditaan tapaamisen jälkeen. Kysymysten on tarkoitus auttaa arvioimaan omaa toimintaa ja tunnelmia puheeksiottamisen aikana sekä tarkastella puheeksioton tuloksia ja omaa jatkotyöskentelyä. (Eriksson & Arnkil 2012, 12-17.)

4.3 Vanhemmuuden tukeminen

Lapsen vanhemmilla tai muilla huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsensa hyvinvoinnista. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea huoltajia heidän kasvatustehtävässään ja pyrkiä tarjoamaan perheelle tarpeellista apua riittävän varhain sekä ohjata perhe tarvittaessa lastensuojelun piiriin. (Lastensuojelulaki 417/2007, 1. luvun 2 §.) Kunnan tulee tukea vanhemmuutta järjestämällä varhaiskasvatukseen oikeutetun lapsen huoltajille neuvontaa ja ohjausta heidän käytettävissä olevista varhaiskasvatuspalveluista (varhaiskasvatuslaki 540/2018, 4. luvun 16 §). Lisäksi huoltajille on annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa säännöllisesti lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin (varhaiskasvatuslaki 540/2018, 4. luvun 20 §).

Vanhemmuuden tukeminen on osa lapsen ja perheen hyvinvoinnin varhaista tukemista. Vanhemmuuden tukeminen on vaikuttava tapa ehkäistä lasten kaltoinkohtelua sekä vähentää haavoittavien, kuormittavien tai traumaattisten tapahtumien vaikutuksia lapseen. (Jussila 2022.) Hyvä yhteistyösuhde varhaiskasvatuksen henkilöstön ja huoltajien välillä on vanhemmuuden tukemisen perusta (STM 2017). Varhaiskasvatushenkilöstön tulisi pyrkiä muodostamaan välitön, luottamuksellinen ja tasavertainen dialoginen vuorovaikutussuhde huoltajien kanssa, jolloin lapsen asioista olisi helppo keskustella rakentavassa ilmapiirissä. Vanhempia tulisi auttaa tunnistamaan sekä lapsensa vahvuudet että omat vahvuutensa ja voimavaransa vanhempana.

Vanhemmuuden tukemisessa on tärkeää, että vanhempi kokee tulleen kuulluksi ja ymmärretyksi. (Suomi & Lahtinen 2021.)

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelu on hyvä tilaisuus tukea vanhemmuutta. Lapsesta ja lapsen asioista tulee keskustella positiivisessa hengessä ja auttaa vanhempia näkemään lapsessa oleva hyvä. Varhaiskasvatuksen opettajat voivat keskustella vanhempien kanssa vanhemmuuteen liittyvistä onnistumisista ja haasteista konkreettisten esimerkkien avulla. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelu on myös hyvä tilaisuus ottaa esille muut lapsille ja perheille suunnatut palvelut ja tarvittaessa ohjata perhe oikeanlaisen avun piiriin. (Suomi & Lahtinen 2021.)

4.4 Ehkäisevä lastensuojelu

Ehkäisevän lastensuojelun tavoitteena on edistää ja turvata lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tukea vanhemmuutta. Ehkäisevä lastensuojelu tarjoaa tukea ja apua riittävän varhain ehkäisten ongelmien syntymistä tai pahenemista. Kunnat ja hyvinvointialueet järjestävät ehkäisevää lastensuojelua silloin, kun lapsella tai perheellä ei ole lastensuojelun asiakkuutta. (Lastensuojelulaki 417/2007, 1. luvun 3 a §.)

Kunnat ja hyvinvointialueet järjestävät ehkäisevää lastensuojelua peruspalveluissa, joita ovat muun muassa äitiys- ja lastenneuvola sekä muu terveydenhuolto, varhaiskasvatus, koulu ja nuorisotyö. Näissä peruspalveluissa voidaan antaa yleistä tukea ja erityistä tukea, esimerkiksi neuvolassa perhetyötä, varhaiskasvatuksessa erilaisia tukimuotoja tai kouluissa sosiaaliohjausta. Kolmas sektori on julkisen sektorin lisäksi arvokas ehkäisevien palveluiden tuottaja. Kolmannen sektorin palveluita ovat muun muassa matalan kynnyksen kohtaamispaikat, kuten perhekahvilat ja -keskukset, erilaiset vertaisryhmätoiminnot ja harrastusmahdollisuudet sekä seurakunnan järjestämät tapahtumat ja leirit. Ehkäisevän lastensuojelun avulla pyritään kohtaamaan perheet heille luonnollisessa ympäristössään - kotona, varhaiskasvatuksessa ja koulussa - sekä tarjoamaan palveluita riittävän varhain ja kohdennetusti. (Paavola, Honkavaara, Muuronen, Mäkinen, Tolonen & Varsa 2010, 13-16.)

Toimiva yhteistyö eri sektoreiden välillä on ehkäisevän lastensuojelun tärkeä resurssi, jonka avulla eri toimijoiden tarjoamat ehkäisevät palvelut on mahdollista saada tehokkaasti asiakkaan käyttöön. Vastuu verkostomaisesta työskentelystä on palvelujen ammattilaisilla. Ehkäisevän lastensuojelun työntekijät ovat usein lähellä perheen arkea saaden arvokasta kokemustietoa perheistä. Kokemustieto on tärkeää ottaa huomioon palveluita suunniteltaessa ja toteutettaessa. (Paavola ym. 2010, 18-20.)

Ehkäisevän lastensuojelun tavoitteena on tukea lapsia ja perheitä riittävän varhaisessa vaiheessa, jotta vältettäisiin ongelmien kasaantuminen ja lastensuojelun kuormittuminen. Ehkäisevän lastensuojelun kustannuksista ei ole saatavilla tarkkaa tietoa, mutta on selvää, että mitä aikaisemmassa vaiheessa perhe saa apua, sitä helpompaa ja kustannustehokkaampaa ongelmien ratkaiseminen on. (Paavola ym. 2010, 20.)

5 Lopen malli

5.1 Kehittämistyö Lopen mallin taustalla

Lopen mallin on kehittänyt varhaiskasvatuksen opettaja Anne Hattunen yhteistyössä Lopen kunnan silloisen varhaiskasvatuspäällikön kanssa. Lopen malli otettiin käyttöön syksyllä 2021. (Hattunen 2021.)

Lopen mallin kehittämistyö alkoi, kun Lopella tunnistettiin tarve kehittää ehkäisevä ja perhettä tukeva toimintamalli varhaiskasvatukseen. Aiemman hankkeen perusteella oli todettu, että alakouluikäisten lasten perheissä ongelmat olivat päässeet kasautumaan, sillä perheet eivät olleet saaneet apua tarpeeksi varhain ja oikea-aikaisesti. Lopella ymmärrettiin, että varhaiskasvatuksen työntekijöillä on keskeinen rooli lapsiperheiden arjessa ja tukemisessa, sillä perhe kohdataan päivittäin ja avointa keskustelukulttuuria ja luottamusta on mahdollista rakentaa ajan kanssa ja asteittain. Varhaiskasvatukseen haluttiin vakiinnuttaa ehkäisevä työtapa, sillä ehkäisevällä ja perhettä tukevalla työllä pystytään tukemaan perheitä mahdollisimman varhain ja pyritään ehkäisemään ongelmien kasautuminen. (Veck, Suni, Grönberg, Kokko, Nieminen & Aalto 2020, 6.)

Lopen mallin kehittäminen oli osa perheohjaajat -hanketta, jonka tavoitteena oli perheohjauksen kehittäminen ehkäisevän lastensuojelun näkökulmasta sekä huolen puheeksi ottamisen ja varhaisen puuttumisen ja tukemisen toimintamallin kehittäminen Lopen kunnassa. Hankkeen kehitystavoitteena oli yhtenäistää ja selkiyttää huolen puheeksi ottamisen kulkua varhaiskasvatuksen henkilökunnalle sekä kehittää lapsipalveluiden välistä yhteistyötä ja vuorovaikutusta. (Hattunen 2021.)

Lopen mallin kehittämistyön lähtökohtana oli Liedon malli. Liedon malli on Sami Luodon kehittämä puheeksi ottamisen malli, joka otettiin käyttöön syksyllä 2020 Liedon alueen varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa. Liedon mallin tavoitteena on tarjota perheille tukea varhaisessa vaiheessa, jotta ongelmat eivät ehdi kasaantua ja pahentua. Liedon malli koostuu lapsen varhaiskasvatussuunnitelmalomakkeeseen laaditusta kolmesta kysymyksestä, jotka liittyvät lapsen vahvuuksiin, perheen jaksamiseen sekä tietoisuuteen avun hakemisesta ja saamisesta. Kysymykset esitetään kaikille perheille jokaisen lapsen varhaiskasvatussuunnitelma-keskustelun yhteydessä ja niiden on tarkoitus herättää dialogista keskustelua sekä tarvittaessa

ohjata perhe oikeanlaisen avun piiriin. (Siljamäki 2021.) Lopen malli pohjautuu vahvasti Liedon malliin - Lopen mallissa lapsen varhaiskasvatussuunnitelmalomakkeen kysymyksiä on enemmän kuin Liedon mallissa ja niitä on muokattu vastaamaan Lopen kunnan tarpeita.

Lopen mallin tavoitteena on tukea perheitä varhaisessa vaiheessa ja oikea-aikaisesti, edistää lapsen ja perheiden hyvinvointia, tukea vanhemmuutta sekä kehittää lapsipalveluiden välistä yhteistyötä. Lopen malli auttaa varhaiskasvatuksen henkilökuntaa ottamaan huolen puheeksi perheen kanssa sekä näkemään lapsen positiivisessa valossa ja kiinnittämään huomiota lapsen vahvuuksiin. (Hattunen 2021.)

5.2 Lopen malli käytännössä

Lopen malli on Lopen alueen varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen suunniteltu varhaisen puuttumisen ja tuen toimintamalli, jonka tarkoitus on edistää perheen hyvinvointia ja tukea vanhemmuutta. Lopen mallin tavoitteena on kohdata perheet ehkäisevästi varhaisessa vaiheessa sekä vakiinnuttaa ehkäisevä työtapa osaksi peruspalveluita. Lopen malli on osa Lopen alueen varhaiskasvatussuunnitelmaa ja esiopetuksen oppimissuunnitelmaa. (Hattunen 2021.)

Lopen malli on lapsen varhaiskasvatussuunnitelmalomakkeeseen sekä esiopetuslomakkeeseen kehitetty kysymyssosio, joka käydään läpi kaikkien huoltajien kanssa lapsen varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelussa, huolimatta siitä, onko työntekijälle herännyt huolta lapsesta. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmalomakkeessa olevat kysymykset on kehitetty työntekijän puheeksi ottamisen tueksi keskustellessa huoltajien kanssa perheen asioista, perheiden mahdollisesti saamista tukipalveluista sekä monitoimijaisen yhteistyön järjestämisestä. Keskustelussa nousseita asioita ei kirjata ylös. (Hattunen 2021.)

Lopen mallin kysymyssosio koostuu seuraavista kysymyksistä:

Millaiset asiat lapsessanne, perheessänne ja perheenne arjessa ilahduttavat?

Kuvaile lapsen perhettä, ketkä ovat lapselle tärkeitä ihmisiä?

Miten perheessänne jaksetaan / voidaan tällä hetkellä?

Millaiselta arki tuntuu?

Mistä saatte voimavaroja arkeen?

Onko asioita, jotka kuormittavat perheenne arkea?

Millaisena näette perheenne toimivan arjen?

Millainen on perheenne tukiverkosto?

Tiedättekö keneltä voitte tarvittaessa pyytää apua / tukea arkeenne?

(Loppi: Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma 2022.)

Keskustelussa pyritään dialogiseen vuorovaikutukseen perheen kanssa, jossa jokainen osapuoli tulee tasavertaisesti kuulluksi. Dialogissa hyväksytään, että ihmisillä on erilaisia näkemyksiä asioista ja pyritään löytämään ratkaisuja yhdessä. Työntekijällä tulee olla kunnioittava, kiinnostunut ja myötätuntoinen asenne perhettä kohtaan. Perheen kanssa ei kuitenkaan tarvitse olla samaa mieltä, vaan erilaiset ajatukset on voitava sanoa ääneen. Työntekijöiden tulee auttaa perheitä näkemään lapsensa vahvuudet. Työntekijöiden tulee tukea perheitä puhumaan huolistaan sekä tarvittaessa pyytämään ja vastaanottamaan apua mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. (Hattunen 2021.)

Lopen mallin kysymyksistä esille nousseen keskustelun tavoitteena vanhemmuuden tukemisen lisäksi on se, että varhaiskasvatushenkilöstö saa hyödyllistä tietoa lapsesta ja perheestä. Keskustelussa voi tulla ilmi asioita, jotka vaikuttavat lapsen käyttäytymiseen, ja joista työntekijöiden olisi hyvä tietää. Tällaisia asioita voivat olla muun muassa vanhempien erotilanne, uuden lapsen syntymä perheeseen, lapselle läheisen ihmisen sairastuminen tai vanhempien pitkät työmatkat. Tavoitteena on, että kotioloista keskustelemisen myötä varhaiskasvatuksen työntekijät voivat ymmärtää lapsen käyttäytymistä paremmin, luoda tiiviimmän yhteyden lapseen sekä ottaa jokaisen lapsen yksilölliset tarpeet paremmin huomioon. (Hattunen 2021.)

Mikäli keskustelussa ilmenee huolia, varhaiskasvatuksen työntekijä ohjaa perheen oikeanlaisen avun piiriin. Lopella ensisijaiset kontaktit ovat varhaiskasvatuksen erityisopettajat sekä varhaiskasvatuksen lapsi- ja perheohjaaja. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja toimii osana laajaa varhaiskasvatuksen yhteistyöverkostoa ja on mukana muun muassa sekä yksittäisten lasten että ryhmien tuen tarpeen arvioinnissa, tukitoimien suunnittelussa ja seurannassa. Lapsi- ja perheohjaajan tavoitteena on tukea vanhemmuutta ja lapsen hyvinvointia sekä vahvistaa varhaiskasvatuksen tai esiopetuksen ja kodin välistä vuorovaikutusta. Varhaiskasvatuksen erityisopettajat ja lapsi- ja perheohjaaja pohtivat tarvittaessa yhdessä perheen kanssa lisätuen ja palveluiden tarpeita palveluohjauksen keinoin. Huoltajien kanssa voidaan myös tarpeen vaatiessa sopia verkostopalaverin koollekutsuminen, jossa huoliin etsitään ratkaisuja monialaisen tiimin voimin. (Loppi 2023b; Loppi: Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma 2022.)

6 Tutkimuksen toteutus

6.1 Tutkimuksen tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymys

Tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa Lopen varhaiskasvatuksen opettajien mielipiteitä ja kokemuksia Lopen mallin käytöstä. Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa hyödyllistä tietoa opettajien mahdollisista lisäkoulutustoiveista ja kehittämisehdotuksista koskien Lopen mallia, joiden pohjalta Lopen mallia voidaan tarvittaessa jatkokehittää yhä toimivammaksi varhaisen tuen työkaluksi.

Opinnäytetyön tutkimuskysymys: Minkälaisia kokemuksia ja ajatuksia Lopen varhaiskasvatuksen opettajilla on Lopen mallin käyttöön liittyen?

6.2 Tutkimusmenetelmänä kvantitatiivinen tutkimus

Tämä tutkimus on pääosin kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus, jonka avulla pyritään kartoittamaan Lopen alueella toimivien varhaiskasvatuksen opettajien mielipiteitä ja kokemuksia Lopen mallin käytöstä. Kvantitatiivinen tutkimus joko selittää, kuvaa, kartoittaa, vertailee tai ennustaa ihmistä koskevia asioita ja ominaisuuksia. Kvantitatiivista tutkimusotetta käytetään, mikäli on mahdollista määritellä mitattavia, testattavia tai muulla tavalla numeerisessa muodossa ilmaistavia muuttujia. Kvantitatiivisen tutkimuksen avulla selvitetään lukumääriin ja prosenttiosuuksiin liittyviä kysymyksiä. (Vilka 2014, 19; Heikkilä 2014, 15-16.)

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa käytetään yleensä strukturoituja tutkimuslomakkeita, joissa on vastausvaihtoehdot valmiina. Tutkimuksella tavoitellaan täsmällistä tietoa, jota voidaan havainnollistaa taulukoin tai kuvioin. Aineistosta saatuja tuloksia pyritään yleistämään koskemaan suurempaa joukkoa. (Vilka 2014, 19; Heikkilä 2014, 15-16.)

Tutkimusmenetelmän valinnasta keskusteltiin yhdessä Lopen mallin kehittäjän, Anne Hattusen, sekä Lopen varhaiskasvatuspäällikön kanssa, ja päädyttiin kvantitatiiviseen tutkimusmenetelmään. Kvantitatiivinen tutkimus sopi tutkimusmenetelmäksi tähän tutkimukseen, sillä tutkimuksen tavoitteena oli kartoittaa sähköisen kyselylomakkeen avulla Lopen varhaiskasvatuksen opettajien kokemuksia ja ajatuksia Lopen mallista ja saada eksaktia, mitattavissa olevaa ja kuvioin havainnollistettavissa olevaa tietoa. Kyselylomake sisälsi strukturoitujen kysymysten lisäksi kaksi avointa kysymystä, joiden analysointimenetelmänä käytettiin sisällönanalyysiä. Kyselytutkimuksen avulla voitiin tavoittaa koko tutkimuksen perusjoukko eli kaikki Lopen kunnan varhaiskasvatuksen opettajiksi kelpoiset työsuhteessa olevat henkilöt ja saada näin kattava käsitys opettajien kokemuksista, mielipiteistä ja ajatuksista tutkittavaa asiaa kohtaan.

6.3 Kohderyhmä ja tutkimusaineiston keruu

Tämä tutkimus on kokonaistutkimus. Kokonaistutkimuksessa tutkijan mielenkiinto kohdistuu samalla painoarvolla koko tutkimuksen perusjoukkoon ja jokainen perusjoukon jäsen tutkitaan. Kokonaistutkimus kannattaa tehdä, jos perusjoukko on pieni. (Heikkilä 2014, 31-32.)

Tämän tutkimuksen kohderyhmä on kaikki Lopen kunnan palveluksessa olevat varhaiskasvatuksen opettajat, opettajan sijaisuuksia tekevät työntekijät ja perhepäivähoitajat. Tutkimuksen perusjoukkoon kuuluu 26 henkilöä.

Tutkimuslupa haettiin asianmukaisesti Lopen kunnalta ennen tutkimuksen toteuttamista. Tutkimuksen aineistonkeruu toteutettiin sähköisenä kyselylomakkeena Microsoft Forms -työkalun avulla. Kysely on kvantitatiivisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmä. Standardoidussa eli vakioidussa kyselyssä vastaaja lukee itse kysymyksen sekä vastaa kysymyksiin itsenäisesti. Kaikille kohdehenkilöille lähetetään täysin sama kyselylomake, jossa kysytään samat asiat, samassa järjestyksessä ja samalla tavalla. Sähköinen kysely on nopea ja kustannusvapaa tapa kerätä tietoa suureltakin joukolta ja mahdollistaa aineiston käsittelyn tilasto-ohjelmistolla heti aineiston keruun päätyttyä. Kyselylomakkeen käyttö sopii tilanteisiin, joissa havainnoidaan henkilöä ja häntä koskevia asioita, kuten asenteita, käyttäytymistä tai mielipidettä. (Heikkilä 2014, 17-19; Vilka 2014, 28.)

Tässä tutkimuksessa aineisto kerättiin sähköisesti lähetetyn kyselylomakkeen (liite 1) avulla. Kyselylomakkeen kysymykset on mietitty tarkasti ollen yksiselitteisiä sekä kattavasti tutkimuskysymykseen vastaavia. Kyselylomake on jaettu viiteen eri teemaan, jotta kysely olisi mahdollisimman selkeä ja etenisi johdonmukaisesti. Teemat ovat: vastaajan taustatiedot, Lopen mallin käyttökokemukset, Lopen mallin hyödyt työntekijälle, Lopen mallin hyödyt asiakasperheelle ja Lopen mallia koskevat kehittämisehdotukset. Kyselylomake lähetettiin kommentoitavaksi Lopen mallin kehittäjälle Anne Hattuselle, Lopen kunnan varhaiskasvatuspäällikölle sekä Laurean opinnäytetyön ohjaajalle, joiden kommenttien pohjalta kyselylomaketta muokattiin ennen kohderyhmälle lähettämistä. Lisäksi ennen kohderyhmälle lähettämistä kyselylomake esiteltiin asianmukaisesti.

Kyselylomake luotiin Microsoft Forms -työkalun avulla. Kysely lähetettiin sähköisesti Lopen alueella toimivien päiväkotien johtajille, jotka välittivät sen omissa yksiköissään toimiville opettajille. Lisäksi Lopen kunnan varhaiskasvatuspäällikkö välitti kyselyn alueella toimiville kolmelle perhepäivähoitajalle. Kyselylomakkeen mukana lähetettiin saatekirje (liite 2), jossa kerrottiin tutkimuksen taustasta ja tavoitteista sekä motivoitiin lukijaa vastaamaan kyselyyn. Saatekirjeestä kävi ilmi myös se, että tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja ehdottoman luottamuksellista.

Ensimmäinen kysely lähetettiin 5.10.2023 päiväkotien johtajille, jotka välittivät viestin eteenpäin viimeistään seuraavan päivän aikana. Vastausaika kyselyyn oli kaksi viikkoa. Kahden viikon jälkeen vastauksia oli saatu vain kuusi kappaletta. Ensimmäinen muistutus lähetettiin 22.10.2023 päiväkotien johtajille eteenpäin välitettäväksi ja vastausaika pidennettiin viikolla. Viikon jälkeen vastauksia tuli kaksi kappaletta lisää. Huonon vastausaktiivisuuden vuoksi lähetettiin vielä tekstiviestillä muistutukset jokaisen päiväkodin jokaisen lapsiryhmän

puhelimeen. Tekstiviestitse lähetettyjen muistutusten avulla saatiin kahdeksan vastaajaa lisää. Yhteensä kyselyyn vastasi 16 varhaiskasvatuksen opettajaa.

6.4 Tutkimusaineiston analyysi

Tässä tutkimuksessa analysoinnissa käytettiin apuna Microsoft Forms -sovellusta ja analysointimenetelmänä pääosin frekvenssi- ja prosenttilukutaulukoita. Frekvenssien eli lukumäärien laskeminen on yksinkertainen tapa kuvailla aineistoa. Frekvenssit kuvaavat havaintojen lukumäärää jossakin ryhmässä, luokassa tai koko aineistossa. Prosentti on sadasosa jostakin ja prosenttien avulla on helppo tehdä laskutoimituksia ja hahmottaa määriä. Frekvenssien ja prosenttien laskeminen on yksi tärkeimpiä kuvailevia tilastollisia menetelmiä, mikäli mittaus suoritetaan nominaali- eli laatueroasteikolla tai järjestys- eli ordinaaliasteikolla. Frekvenssit ja prosentit ovat tärkeitä myös, mikäli aineistoa kuvataan graafisesti. (Heikkilä 2014, 88.) Tämän kyselytutkimuksen kysymykset ovat kahta avointa kysymystä lukuun ottamatta nominaali- sekä järjestysasteikollisia ja tutkimuksen aineistoa kuvaillaan ympyrä- ja pylväskaavioilla, joten analysointimenetelmäksi valikoitui frekvenssien ja prosenttien laskeminen.

Tämän tutkimuksen kyselylomake sisälsi kaksi avointa kysymystä. Avointen kysymysten analysointimenetelmänä käytettiin sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä, jota voidaan soveltaa kaikissa laadullisissa tutkimuksissa (Tuomi & Sarajärvi 2018, 117-118). Tässä tutkimuksessa avointen kysymysten vastaukset pelkistettiin ja luokiteltiin käyttäen värikoodaamista apuna helpottamaan asioiden yhteyksien ja samankaltaisuuksien hahmottamista.

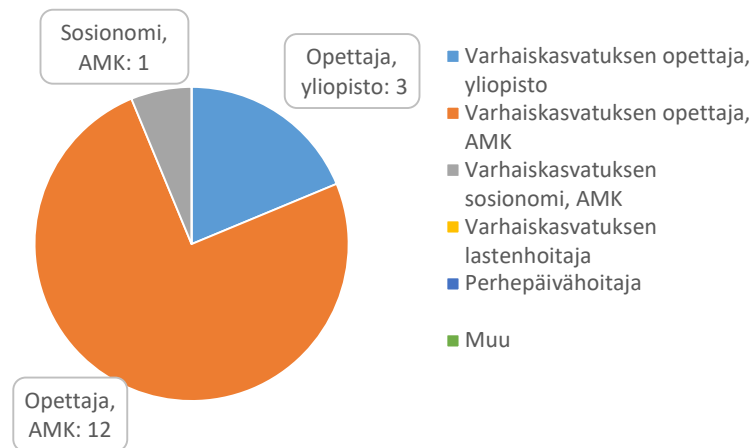
7 Tutkimuksen tulokset

7.1 Vastaajien taustatiedot

Kysely lähetettiin yhteensä 26:lle Lopen alueella työskentelevälle varhaiskasvatuksen opettajalle. Kyselyyn vastasi 16 henkilöä. Vastausprosentti oli 61,5.

Ensimmäinen kysymys koski vastaajien koulutustaustaa, kuten kuvio 1 havainnollistaa. Kaikki vastaajat toimivat kyselyyn vastaamisen hetkellä varhaiskasvatuksen opettajana koulutustaustasta huolimatta.

Mikä on koulutustaustasi?

Kuvio 1: Vastaajien koulutustausta.

Vastaajista 12 oli ammattikorkeakoulun käyneitä ja kolme yliopiston käyneitä varhaiskasvatuksen opettajia, yksi vastaaja oli ammattikorkeakoulun käynyt varhaiskasvatuksen sosionomi. Kyselyyn vastanneissa ei ollut opettajan sijaisuuksia tekeviä varhaiskasvatuksen lastenhoitajia eikä perhepäivähoitajia.

Seuraavassa kysymyksessä kartoitettiin sitä, ovatko vastaajat järjestäneet työuransa aikana lapsen varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelua siten, että heidän käytössään on ollut niin sanottu tavallinen varhaiskasvatussuunnitelmalomake, joka ei sisällä Lopen mallin kysymysosiota. Kaikki vastaajat olivat järjestäneet aikaisemmin varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluita siten, että käytössä on ollut tavanomainen lomake.

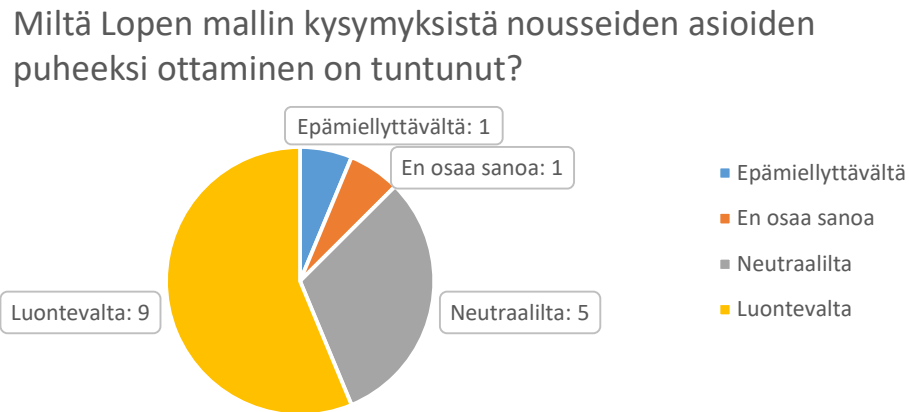
Seuraavalla kysymyksellä selvitettiin vastaajien mielipidettä siihen, onko Lopen mallin kysymysosion apua asioiden puheeksi ottamisessa verrattuna niin sanottuun tavalliseen varhaiskasvatuslomakkeeseen. Kaikki vastaajat olivat sitä mieltä, että Lopen mallista on apua.

7.2 Käyttökokemuksia Lopen mallista

Kyselylomakkeeseen oli kirjoitettu tiivistetysti Lopen mallin tavoitteet teemaosion ”Käyttökokemuksia Lopen mallista” alkuun. Tämän jälkeen kysyttiin vastaajien aikaisempaa tietämystä Lopen mallin tavoitteista. Vastaajista 13 oli ollut ja kolme ei ollut ollut aiemmin tietoisia Lopen mallin tavoitteista.

Seuraavaksi selvitettiin, ovatko vastaajat saaneet mielestään tarpeeksi perehdytystä Lopen mallin käyttöön. Omasta mielestään tarpeeksi perehdytystä oli saanut 13 vastaajaa ja kolme vastaajaa koki, ettei ollut saanut tarpeeksi perehdytystä.

Seuraava kysymys koski asioiden puheeksi ottamista. Kuvio 2 havainnollistaa vastaajien mielipiteitä siitä, miltä Lopen mallin kysymyksistä nousseiden asioiden puheeksi ottaminen huoltajien kanssa on vastaajien mielestä tuntunut.

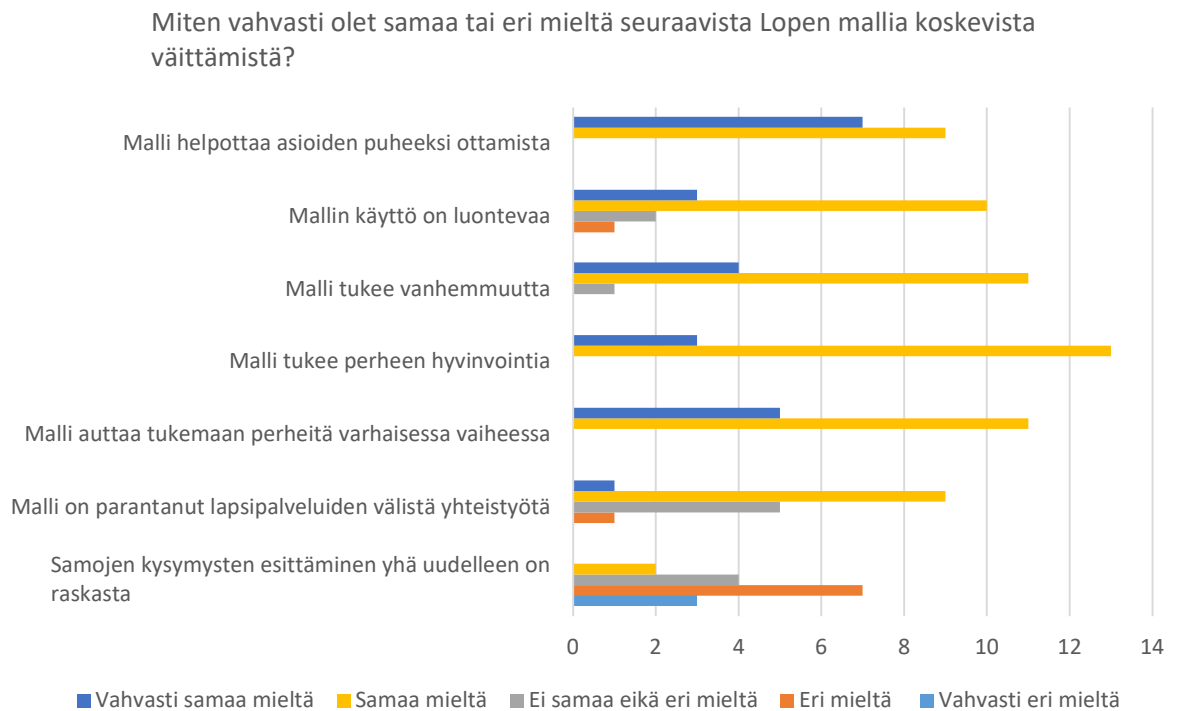
Kuvio 2: Vastaajien tuntemukset puheeksi ottamisesta.

Yhdeksän vastaajaa oli sitä mieltä, että puheeksi ottaminen on tuntunut luontevalta ja viisi vastaajaa sitä mieltä, että puheeksi ottaminen on tuntunut neutraalilta. Yksi vastaaja oli sitä mieltä, että puheeksi ottaminen on tuntunut epämiellyttävältä ja yksi vastaaja ei osannut sanoa, miltä puheeksi ottaminen on tuntunut.

Seuraavaksi kartoitettiin, onko Lopen mallin kysymysosion kysymysten puheeksi ottaminen helpottunut toiston ja harjoituksen myötä. Vastaajista 15 eli yhtä lukuun ottamatta kaikki olivat sitä mieltä, että Lopen mallin kysymysosion kysymysten puheeksi ottaminen on helpottunut toiston myötä. Yksi vastaaja oli sitä mieltä, että puheeksi ottaminen ei ole toiston myötä helpottunut.

Seuraavaksi kysyttiin, onko vastaajien mielestä varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelulle varattu riittävästi aikaa. 13 vastaajaa oli sitä mieltä, että lapsen varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelulle on varattu riittävästi aikaa ja kolme vastaajaa oli sitä mieltä, että aikaa ei ole varattu riittävästi.

Seuraavassa kysymyksessä selvitettiin vastaajien mielipiteitä Lopen mallista ja mallin käytöstä. Vastausvaihtoehdot Lopen mallia koskeviin väittämiin olivat: vahvasti samaa mieltä, samaa mieltä, ei samaa eikä eri mieltä, eri mieltä ja vahvasti eri mieltä, kuten kuviosta 3 selviää.

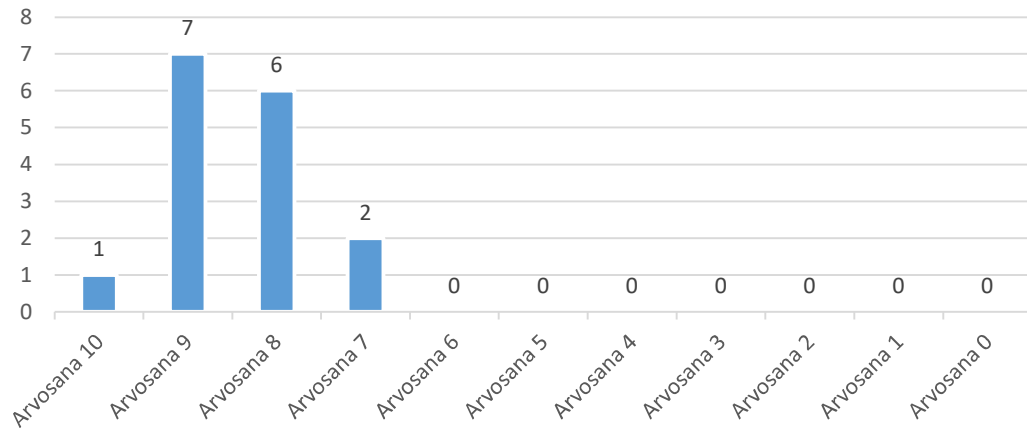
Kuvio 3: Vastaajien mielipiteitä Lopen mallista.

Vastaajista kaikki olivat vahvasti samaa mieltä tai samaa mieltä siitä, että Lopen malli helpottaa asioiden puheeksi ottamista huoltajien kanssa, tukee perheen hyvinvointia ja auttaa tukemaan perheitä varhaisessa vaiheessa. 15 vastaajaa oli sitä mieltä, että Lopen malli tukee vanhemmuutta, yksi vastaaja ei ollut samaa eikä eri mieltä. Väittämään siitä, että Lopen mallin käyttö on luontevaa, 13 vastaajaa oli samaa mieltä tai vahvasti samaa mieltä, kaksi vastaajaa ei ollut samaa eikä eri mieltä ja yksi vastaaja oli eri mieltä. Yhteensä kymmenen vastaajaa oli samaa mieltä tai vahvasti samaa mieltä, viisi vastaajaa ei ollut samaa eikä eri mieltä ja yksi vastaaja oli eri mieltä siitä, että Lopen malli on parantanut lapsipalveluiden välistä yhteistyötä. Väittämä siitä, että samojen kysymysten esittäminen jokaisessa lapsen varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelussa on raskasta, jakoi vastaajien mielipiteitä: yhteensä kymmenen vastaajaa oli vahvasti eri mieltä tai eri mieltä, neljä vastaajaa ei samaa eikä eri mieltä ja kaksi vastaajaa samaa mieltä.

7.3 Työntekijänäkökulma

Lopen mallin hyödyllisyyttä työntekijän näkökulmasta selvitettiin kysymyksellä, jossa mitta-asteikkona oli asteikko nolasta kymmeneen, kuten kuviosta 4 ilmenee. Asteikon nolla tarkoitti sitä, että Lopen mallia ei koeta lainkaan hyödylliseksi ja kymmenen tarkoitti sitä, että Lopen malli koetaan erittäin hyödylliseksi.

Kuinka hyödylliseksi koet Lopen mallin työntekijän näkökulmasta?

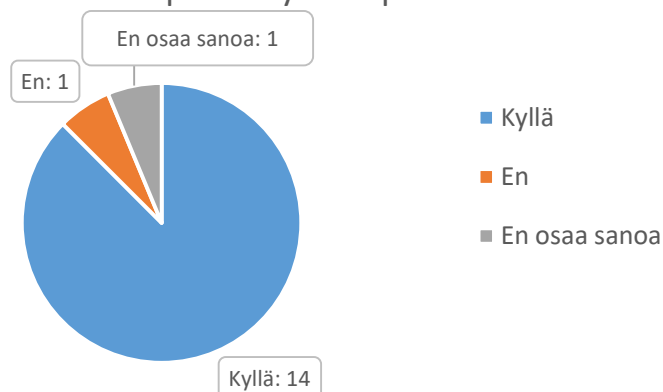

Kuvio 4: Vastaajien arvosana Lopen mallin hyödyllisyydestä työntekijän näkökulmasta.

Kaikki vastaajat olivat sitä mieltä, että Lopen malli on hyödyllinen työntekijän näkökulmasta: kaksi vastaajaa antoi arvosanan 7, kuusi vastaajaa arvosanan 8, seitsemän vastaajaa arvosanan 9 ja yksi vastaaja arvosanan 10.

Seuraavassa kysymyksessä selvitettiin, ovatko vastaajat saaneet Lopen mallin kysymysten avulla sellaista tietoa perheestä, joka auttaa heitä ymmärtämään lapsen käytöstä paremmin. Kuvio 5 selviää, että lähes kaikki vastaajat pitivät Lopen mallia hyödyllisenä tiedonsaannin kannalta.

Oletko saanut Lopen mallin kysymysten avulla sellaista tietoa perheestä, joka auttaa sinua ymmärtämään lapsen käytöstä paremmin?

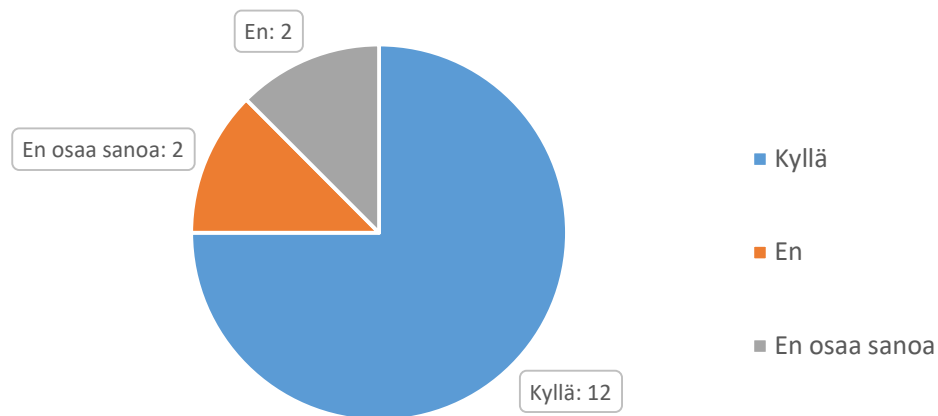

Kuvio 5: Vastaajien mielipide siitä, ovatko he saaneet Lopen mallin avulla sellaista tietoa perheestä, joka auttaa ymmärtämään lapsen käytöstä paremmin.

Vastaajista 14 oli sitä mieltä, että he ovat saaneet Lopen mallin kysymysten avulla sellaista tietoa perheestä, joka auttaa heitä ymmärtämään lapsen käytöstä paremmin. Yksi vastaaja ei osannut sanoa, onko Lopen malli auttanut ymmärtämään lapsen käytöstä paremmin ja yksi vastaaja oli sitä mieltä, että Lopen mallista ei ole ollut hyötyä lapsen käytöksen ymmärtämisessä.

Kuten kuvioista 6 ilmenee, seuraavassa kysymyksessä selvitettiin, ovatko vastaajat saaneet Lopen mallin kysymysten avulla sellaista tietoa perheestä, joka auttaa heitä luomaan yhteyden lapseen paremmin.

Oletko saanut Lopen mallin kysymysten avulla sellaista tietoa perheestä, joka auttaa sinua luomaan yhteyden lapseen paremmin?

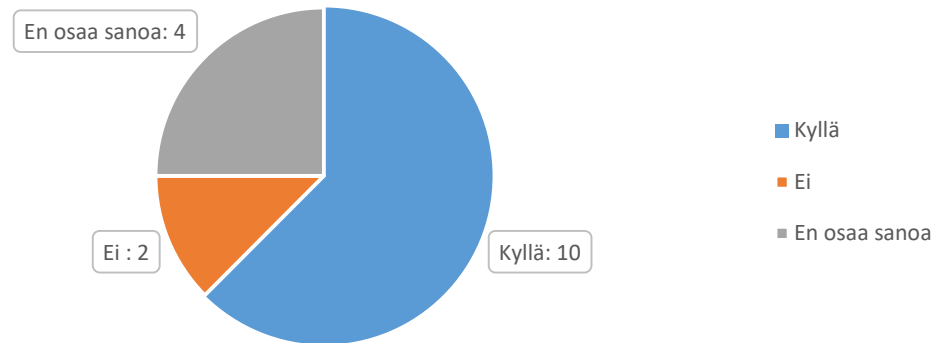

Kuvio 6: Vastaajien mielipide siitä, ovatko he saaneet Lopen mallin avulla sellaista tietoa perheestä, joka auttaa luomaan paremman yhteyden lapseen.

12 vastaajaa koki saaneensa Lopen mallin kysymysten avulla sellaista tietoa perheestä, joka auttaa luomaan yhteyden lapseen paremmin, kaksi vastaajaa ei osannut sanoa ja kaksi vastaajaa koki, etteivät ole saaneet Lopen mallin kysymysten avulla luotua lapseen parempaa yhteyttä.

Kuviossa 7 havainnollistetaan vastaajien mielipiteitä vuorovaikutussuhteen kehittymisestä asiakasperheen kanssa Lopen mallin myötä.

Onko vuorovaikutussuhteesi perheiden kanssa mielestäsi rakentunut paremmaksi Lopen mallin käytön myötä?

Kuvio 7: Vastaajien mielipide siitä, onko vuorovaikutussuhde perheiden kanssa rakentunut paremmaksi Lopen mallin käytön myötä.

Vastaajista kymmenen oli sitä mieltä, että vuorovaikutussuhde on rakentunut paremmaksi perheiden kanssa Lopen mallin käytön myötä, neljä vastaajaa ei osannut sanoa ja kaksi vastaajaa oli sitä mieltä, että vuorovaikutussuhde ei ole parantunut.

Kyselylomakkeen ainoana pakollisen vastauksen vaativana avoimena kysymyksenä vastaajilta kysyttiin, mitä he tekevät ensisijaisesti, mikäli huomaavat perheen tarvitsevan apua. Vastauksissa korostui kuuntelemisen, läsnäolon ja välittämisen tärkeys.

Jo se, että näytät itse kiinnostuksesi perheen tilannetta kohtaan ja juttelet asiasta, saattaa helpottaa vanhempaa.

On tärkeää, että perheelle jää olo, että mallia ei käytetä vain kyselemisen vuoksi vaan tarkoitus on oikeasti tukea perhettä, jos he ovat avun tarpeessa.

Vastauksissa korostui myös perheen avuntarpeen kartoittaminen sekä matalan kynnyksen avun tarjoaminen perheille. Perheen tilanteesta vastaajat juttelisivat ensisijaisesti tiimissä tai esihenkilön kanssa ennen ulkopuolisen avun tarjoamista. Vastauksissa matalan kynnyksen palveluiksi luokiteltiin lapsi- ja perheohjaaja (perho), neuvola, varhaiskasvatuksen erityisopettajat (veot) ja perhetyöntekijät.

Keskustelen näkemyksestä oman tiimin kanssa ja muistutan perhettä yhteistyötahoista ja siitä, että aina voi kysyä meiltä tai, varhaiskasvatuksen perheohjaaja, Veo, neuvola.

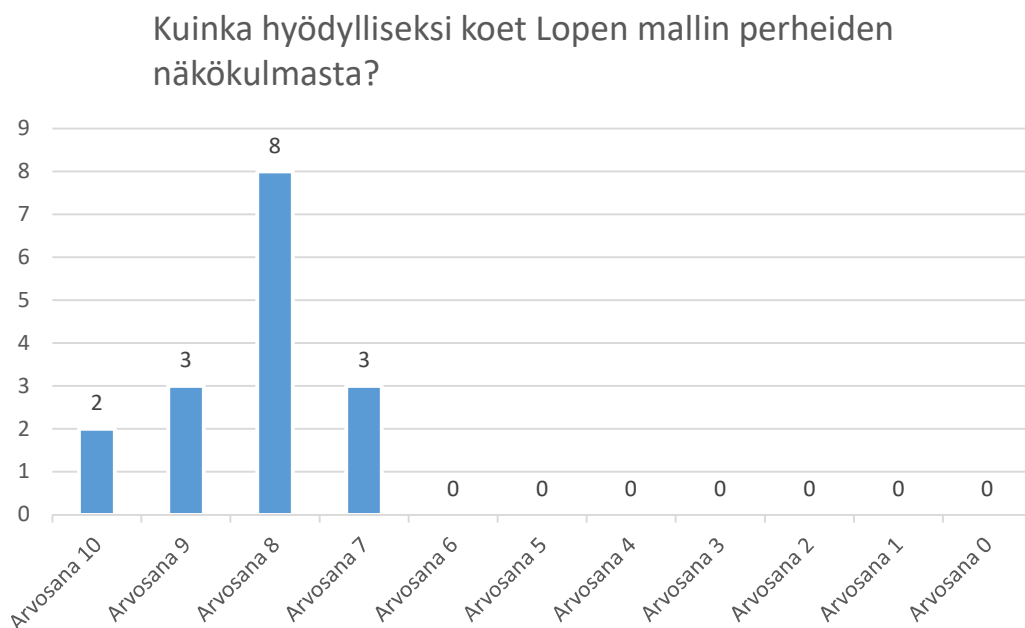
Keskustelen asiasta tiimissä, sekä perhon, esihenkilön ja veon kanssa.

Seuraavassa kysymyksessä selvitettiin, tuntevatko vastaajat muut lapsiperheille tarkoitetut palvelut riittävän hyvin osataksaan ohjata perheen oikeanlaisen avun piiriin. Puolet vastaajista eli kahdeksan vastaajaa koki tuntevansa lapsiperheille tarkoitetut palvelut riittävän hyvin ja puolet vastaajista olivat sitä mieltä, etteivät tunne lapsiperheille tarkoitettuja palveluita riittävän hyvin.

Tässä tutkimuksessa selvitettiin ensimmäisellä kysymyksellä vastaajan koulutustausta, sillä haluttiin selvittää, eroavatko yliopiston käyneiden opettajien ja ammattikorkeakoulun käyneiden opettajien tietämys lapsiperheille tarkoitetuista palveluista. Kaikki kolme yliopiston käyntä opettajaa vastasivat, etteivät tunne omasta mielestään lapsiperheille tarkoitettuja palveluita riittävän hyvin. Ammattikorkeakoulun käyneistä opettajista viisi vastasi, etteivät tunne mielestään lapsiperheille tarkoitettuja palveluita riittävän hyvin ja kahdeksan vastasi tuntevansa kyseiset palvelut riittävän hyvin.

7.4 Asiaksnäkökulma

Lopen mallin hyödyllisyyttä asiakasperheiden näkökulmasta selvitettiin kysymyksellä, jossa mitta-asteikkona oli asteikko nolasta kymmeneen, kuten kuvioista 8 ilmenee. Asteikon nolla tarkoitti sitä, että Lopen mallia ei koe lainakaan perheiden kannalta hyödylliseksi ja kymmenen tarkoitti sitä, että Lopen malli koetaan erittäin hyödylliseksi.

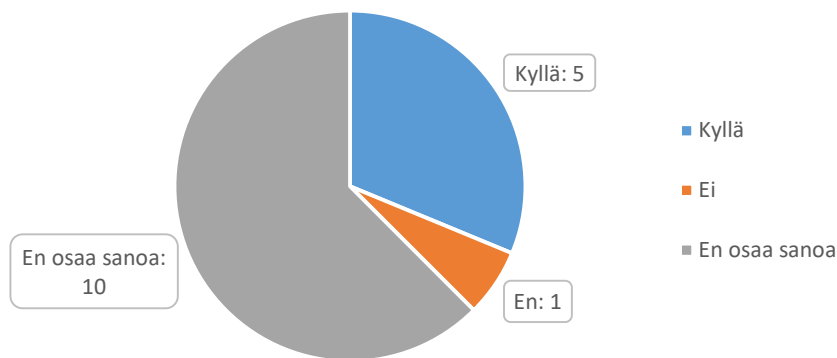
Kuvio 8: Vastaajien arvosana Lopen mallin hyödyllisyydestä perheiden näkökulmasta.

Kaikki vastaajat olivat sitä mieltä, että Lopen malli on hyödyllinen perheiden näkökulmasta. Kolme vastaajaa antoi arvosanan 7, kahdeksan vastaajaa arvosanan 8, kolme vastaajaa arvosanan 9 ja kaksi vastaajaa arvosanan 10.

Seuraavassa kysymyksessä selvitettiin, kokevatko vastaajat perheiden olevan avoimempia puhumaan asioistaan Lopen mallin kysymysten myötä. Tähän kysymykseen yhdeksän vastaajaa vastasi kyllä ja seitsemän vastaajaa vastasi, ettei osaa sanoa. Kukaan vastaajista ei vastannut kysymykseen kieltävästi.

Seuraava kysymys liittyi Lopen mallin vaikuttavuuteen. Kuvio 9 havainnollistaa sitä, uskovatko vastaajat perheiden hakevan apua herkemmin Lopen mallin ansiosta.

Uskotko apua tarvitsevien perheiden hakevan apua herkemmin Lopen mallin ansiosta?

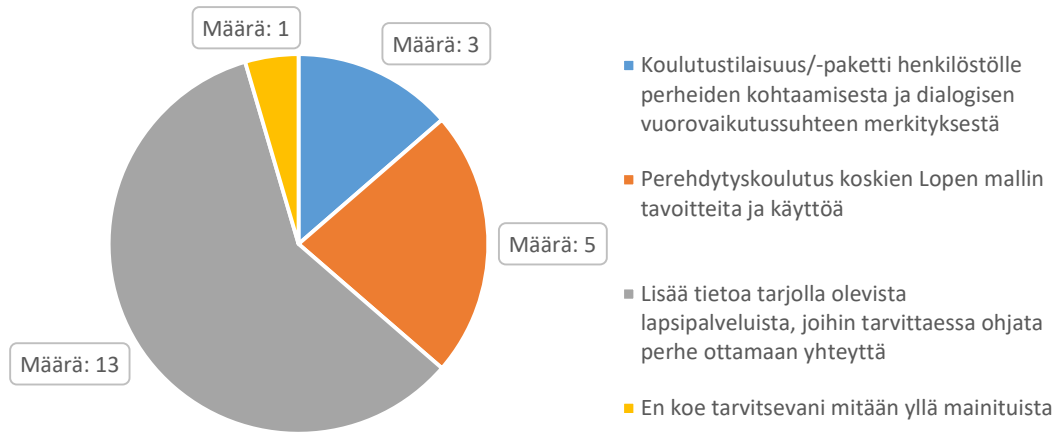
Kuvio 9: Vastaajien mielipide siitä, uskovatko he perheiden hakevan apua herkemmin Lopen mallin ansiosta.

Kymmenen vastaajaa ei osannut sanoa, hakevatko perheet herkemmin apua Lopen mallin ansiosta. Viisi vastaajaa arvioi perheiden hakevan herkemmin apua Lopen mallin ansiosta ja yksi vastaaja oli sitä mieltä, että Lopen malli ei lisää perheiden avun hakemista.

7.5 Kehittämissuhteita

Kuviossa 10 havainnollistetaan sitä, millaisia asioita vastaajat kokevat tarvitsevänsä voidakseen hyödyntää Lopen mallia parhaalla mahdollisella tavalla työssään. Kysymyksessä sai valita useamman vastausvaihtoehdon.

Mikä tai mitkä seuraavista auttaisivat sinua hyödyntämään Lopen mallia parhaalla mahdollisella tavalla työssäsi? Voit valita useamman vaihtoehdon.

Kuvio 10: Vastaajien mielipide siitä, mitä he tarvitsisivat voidakseen hyödyntää Lopen mallia parhaalla mahdollisella tavalla.

13 vastaajaa koki, että hyötyisi siitä, että saisi lisää tietoa tarjolla olevista lapsipalveluista, joihin voisi tarvittaessa ohjata asiakasperheen ottamaan yhteyttä. Viisi vastaajaa oli sitä mieltä, että perehdytyskoulutus koskien Lopen mallin tavoitteita ja käyttöä olisi hyödyllinen ja kolme vastaajaa koki, että hyötyisi työntekijöille järjestettävästä koulutustilaisuudesta / -paketista koskien perheiden kohtaamista ja dialogisen vuorovaikutuksen merkitystä. Yksi vastaaja koki, ettei hyötyisi mistään yllä mainituista vaihtoehdoista, eikä siis tarvitsisi lisäkoulutusta Lopen mallin käyttöön.

Kyselylomakkeen lopussa kysyttiin avoimella kysymyksellä, miten vastaaja muuttaisi tai kehittäisi Lopen mallia. Kysymykseen vastaaminen ei ollut pakollista päästäkseen kyselyn loppuun. Kysymykseen tuli viisi vastausta. Vastaajat toivat esille sen, että Lopen mallissa kysymykset ovat keskenään melko samanlaisia, eikä kysymyksiä välttämättä tarvitsisi olla niin montaa, kuin niitä tällä hetkellä on.

Kysymykset ovat keskenään kovin samanlaisia, joten turhaa toistoa.

Kysymyksiä voisi olla vähemmän.

Perheen ensimmäisessä keskustelussa on hyvä käydä kaikki kysymykset läpi, mutta seuraavissa voisi riittää yleisesti kuulumisten kysely ja perheen tilanne sillä hetkellä.

Vastaajien keskuudessa koettiin, että varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluista olisi hyvä jakaa kokemuksia, sillä kaikilla opettajilla on oma tapansa käyttää Lopen mallia. Kokemusten jakamisen myötä voisi yhdessä pohtia, miten jatkossa toimia haastaviksi koetuissa vuorovaikutustilanteissa.

Lopen malli on hyödyllinen ja vaikka keskusteluja käydään perheiden kanssa vuosittain, olisi mielestäni hyvä yhdessä käydä näkökulmia läpi vuosittain esim. pedatiimissa. Olisi myös hyvä jakaa kokemuksia keskusteluista, koska jokainen pitää keskustelut kuitenkin hieman eri tavalla.

Joidenkin perheiden kohdalla keskustelu vain on kankeampaa, en tiedä mikä tähän auttaisi? Ja toisaalta, joskus yllättäen tästä keskustelusta vanhempi saataakin avata perheen tilannetta niin reippaasti ja tunteiden vallassa, että lapsen vasun pitäminen kuitenkin keskiössä saattaa olla hankalaa, ettei ohita vanhemman kuulluksi tulemista ja "avunhuutoa". Eli miten tällaisissa tilanteissa tulisi toimia?

8 Johtopäätökset

Vanhemmuus nykypäivänä ei ole helppoa. Vanhemmuutta haastavat muun muassa riittävän unen saaminen, lapsen tunteiden ymmärtäminen, omien tunteiden säätely, digitalisaatio, sosiaalisen median luoma vääristynyt ihannekuva vanhemmuudesta, kasvavat elinkustannukset sekä haastava maailmantilanne. Odotukset vanhempia kohtaan ovat nousseet - vanhempien tulisi jaksaa loistaa niin työelämässä kuin lasten kasvatuksessakin. Paineen alla moni vanhempi uupuu ja kokee yksinäisyyttä. (Mieli.fi 2022.)

Lopen mallin yksi lastensuojelulain (417/2007, 1. luvun 2 §) mukainen tavoite on tukea vanhemmuutta. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut ovat hyvä tilaisuus osoittaa vanhemmalle, että häntä kuunnellaan ja tuetaan ja että hänellä on lupa näyttää väsymystä ja negatiivisia tunteita ilman pelkoa huonon vanhemman leimasta. Tutkimustuloksissa korostuu Lopen varhaiskasvatuksen opettajien mielipide siitä, että aito läsnäolo, kysyminen ja kuunteleminen on tärkeää ja voi jo itsessään tukea ja auttaa huoltajaa. Tutkimustulosten mukaan lähes kaikki (94 %) vastaajista ovat sitä mieltä, että Lopen malli tukee vanhemmuutta ja kaikki vastaajat ovat sitä mieltä, että Lopen malli tukee perheiden hyvinvointia.

On tärkeää, että lapsi ja lapsen perhe saa tukea ja apua riittävän varhain. Varhaiskasvatuksessa toteutetaan ehkäisevää lastensuojelua eli perheitä pyritään tukemaan lastensuojelulain (417/2007, 1. luvun 2 §) edellyttämällä tavalla riittävän varhaisessa vaiheessa, jotta vältettäisiin ongelmien kasaantuminen ja paheneminen. Mitä aikaisemmassa vaiheessa perhe saa apua, sitä helpompaa ja kustannustehokkaampaa ongelmien ratkaiseminen on (Paavola ym. 2010, 20).

Varhaiskasvatuksen henkilökunta havainnoi tavallisesti lasta useita tunteja päivässä, joten muutokset lapsen käyttäytymisessä huomataan ja niihin voidaan reagoida nopeasti. Huoltajat kohdataan päivittäin ja heidän kanssaan voidaan rakentaa vuorovaikutussuhdetta asteittain. Lopen mallin tavoitteena on, että huoltajat kokevat tulleen aidosti kohdatuksi ja kuulluksi ja perhettä pystytään tukemaan riittävän varhain. Tutkimustulosten mukaan kaikki vastaajat olivat sitä mieltä, että Lopen malli auttaa tukemaan perheitä varhaisessa vaiheessa ja yli puolet (63 %) sitä mieltä, että vuorovaikutussuhde perheen kanssa on parantunut Lopen mallin käytön myötä.

Mikäli varhaiskasvatuksessa herää huoli lapsesta, tulee asia ottaa puheeksi huoltajien kanssa. Huolen puheeksi ottaminen on olennainen osa varhaista puuttumista ja yleensä ensimmäinen askel asioiden korjaamiseen. Joskus asioiden puheeksi ottaminen voi kuitenkin tuntua hankalalta ja epämiellyttävältä. Lopen mallin tavoitteena on ottaa asiat puheeksi kunnioittavasti ja tukea tarjoten sekä auttaa huoltajia näkemään positiiviset asiat lapsessaan ja itsessään vanhempana. Tutkimustulosten mukaan kaikki vastaajat olivat sitä mieltä, että Lopen malli auttaa asioiden puheeksi ottamisessa ja lähes kaikki (94 %) sitä mieltä, että puheeksi ottaminen on helpottunut toiston ja kokemuksen myötä. Suurin osa (87,5 %) vastaajista koki puheeksi ottamisen olevan joko luontevaa tai neutraalia.

Huoltajien oma hyvinvointi ja perheen tilanne vaikuttavat lapsen käyttäytymiseen. Lapsi reagoi herkästi perheen muuttuviin tilanteisiin, esimerkiksi huoltajien eroon, uuden lapsen syntymään, läheisen kuolemaan tai perheenjäsenen päihteiden käyttöön. (Mieli.fi 2022.) Varhaiskasvatuksen opettajien tulisi pyrkiä muodostamaan huoltajien kanssa avoin ja dialoginen vuorovaikutussuhde, jossa lapsen ja perheen asioista voitaisiin keskustella rehellisesti ja tuomitsematta, kuitenkin lastensuojelulain (5. luku, 25 §) mukaista ilmoitusvelvollisuutta ohittamatta. Tutkimustulosten mukaan suurin osa (88 %) vastaajista oli saanut Lopen mallin kysymysten avulla sellaista tietoa perheestä, joka auttaa ymmärtämään lapsen käytöstä paremmin ja kolme neljäsosaa (75 %) sellaista tietoa, joka auttaa luomaan yhteyden lapseen paremmin.

Tässä tutkimuksessa ei selvitetty suoraan huoltajilta heidän mielipidettään, vaan sen sijaan kysyttiin opettajilta, kokevatko he Lopen mallin perheiden kannalta hyödylliseksi. Mielipidettä selvitettiin asteikolla nollasta kymmeneen, jossa nolla tarkoitti sitä, että mallia ei koeta lainkaan hyödylliseksi ja kymmenen tarkoitti sitä, että Lopen malli koetaan erittäin hyödylliseksi. Kaikki vastaajat antoivat Lopen mallille arvosanan seitsemän ja kymmenen väliltä, joten mallin koettiin yksimielisesti olevan perheiden kannalta hyödyllinen. Tutkimustulosten mukaan yli puolet vastaajista (56 %) koki perheiden olevan avoimempia puhumaan asioistaan Lopen mallin myötä ja kolmasosa (31 %) vastaajista uskoi apua tarvitsevien perheiden hakevan apua herkemmin Lopen mallin ansiosta. Tutkimustuloksista selviää, että opettajat kokivat hankalaksi arvioida mallin hyödyllisyyttä perheiden näkökulmasta, sillä Lopen mallin

hyödyllisyyttä perheiden kannalta selvittäviin kysymyksiin tuli eniten ”en osaa sanoa” -vastauksia. Tämä luultavasti siksi, että opettajat eivät lain mukaisten salassapitosäädösten (laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä 703/2023, 2. luvun 4 §) vuoksi saa tietoonsa, hakevatko perheet apua vai eivät, elleivät perheet sitä itse heille kerro.

Kyselyssä selvitettiin, miten hyvin vastaajat tuntevat Lopen mallin tavoitteet ja mitä lisäkoulutusta he kokevat tarvitsevansa voidakseen käyttää mallia parhaalla mahdollisella tavalla. Lähes kaikki (81 %) vastaajista ovat olleet tietoisia Lopen mallin tavoitteista sekä saaneet mielestään tarpeeksi perehdytystä Lopen mallin käyttöön ennen kyselyyn vastaamista. Ainoastaan kolme vastaajaa oli sitä mieltä, etteivät ole saaneet tarpeeksi perehdytystä eivätkä ole olleet tietoisia Lopen mallin tavoitteista. Kuitenkin kysymykseen vastaajien lisäkoulutustoi-veista viisi vastaajaa toivoi saavansa perehdytyskoulutusta koskien Lopen mallin käyttöä ja tavoitteita. Kolme vastaajaa toivoi henkilöstölle järjestettävää koulutustilaisuutta/-pakettia perheiden kohtaamisesta ja dialogisen vuorovaikutussuhteen merkityksestä. Huomattavasti eniten lisäkoulutusta toivottiin lapsipalveluiden tietämyksen lisäämisestä. Lisäksi vastaajien keskuudessa koettiin, että varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluista olisi hyvä jakaa kokemuksia kollegojen kanssa ja yhdessä pohtia toimintatapoja hankalaksi koettuihin vuorovaikutustilanteisiin. Lopen mallin kehittämisehdotuksissa tuotiin ilmi, että mallin kysymyksiä voisi muokata, sillä kysymykset koetaan keskenään samankaltaisina, jonka vuoksi esiintyy paljon toistoa.

Eräs Lopen mallin tavoitteista on kehittää lapsipalveluiden välistä yhteistyötä. Moniammatillinen yhteistyö on edellytys sille, että perheen kokonaisvaltainen tilanne voidaan arvioida sekä tarvittavat palvelut ja tukitoimet järjestää ja yhteensovittaa asianmukaisesti. Varhaiskasvatuksen työntekijät ovat lähellä perheen arkea ja siten omaavat arvokasta ja ainutlaatuista kokemustietoa lapsesta ja lapsen perheestä. (Paavola ym. 2010, 18-20.) Lopen päiväkodeissa tehdään tiivistä yhteistyötä eri tahojen kanssa, niin kunnan toimialojen kuin kolmannen sektorin toimijoidenkin kanssa (Lopen varhaiskasvatussuunnitelma 2022, 38-39). Tutkimustulosten mukaan ensisijaisia tahoja, joihin opettajat ohjaavat apua tarvitsevan perheen ottamaan yhteyttä ovat Lopen lapsi- ja perheohjaaja ja varhaiskasvatuksen erityisopettajat, neuvola sekä perhetyöntekijät. Vastaajista kuitenkin puolet koki, etteivät tunne muita lapsiperheille tarkoitettuja palveluita riittävän hyvin ohjatakseen perheen oikeanlaisen avun piiriin. Lapsiperheille tarkoitettujen palvelujen riittämätön tuntemus tuli ilmi myös kysyttäessä opettajien kokemaa tarvetta lisäkoulutukselle: 13 vastaajaa (81 %) koki kaipaavansa lisää tietoa lapsipalveluista. Tutkimustulosten mukaan yliopiston käyneet opettajat tunsivat omasta mielestään lapsipalvelut huonommin kuin ammattikorkeakoulun käyneet opettajat. Tämä luultavasti siksi, että ammattikorkeakouluissa korostuu palvelujärjestelmän osaaminen enemmän kuin yliopistoissa (Sosionomi tuottaa hyvinvointia... 2017).

Kuten useaan kertaan on tullut ilmi, tutkimustulosten perusteella on selvää, että Lopen varhaiskasvatuksen opettajat kokevat tarvitsevansa lisää tietoa apua tarvitseville perheille sopivista lapsipalveluista. Ratkaisu tähän voisi olla ”infolehtinen”, johon on listattu sektorirajat ylittäviä paikallisia lapsiperheitä tukevia palveluita sekä koko maan alueella toimivia väyliä avun hakemiseen. ”Infolehtinen” palvelisi parhaiten siten, että siihen olisi listattu mahdollisimman monta paikallista matalan kynnyksen kohtaamispaikkaa, kuten perhekahvilaa, harrastusryhmää, leiriä, kerhoa ja keskusteluapua tarjoavaa tahoa yhteystietoineen ja aukioloaikoineen, hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveystietojen yhteystietoja sekä muita matalan kynnyksen auttavia tahoja, kuten erilaisia auttavia chatteja ja puhelimia. ”Infolehtinen” voisi toimia sekä opettajien tukena että perheille jaettavana infopakettina. ”Infolehtisen” voisi antaa jokaiselle perheelle varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelun lopuksi huolimatta siitä, heräsikö opettajalle huoli perheestä vai ei, sillä kaikki huoltajat eivät kerro avoimesti avuntarpeestaan ja toisaalta perheen tilanne ja avuntarve voi muuttua hyvinkin nopeasti. ”Infolehtistä” tulisi päivittää säännöllisesti, jotta tiedot pysyisivät ajan tasalla.

Tutkimustulosten yhteenvetona voisi todeta, että Lopen alueen varhaiskasvatuksen opettajat kokevat Lopen mallin tärkeänä varhaisen tuen ja puheeksi ottamisen työkaluna. Opettajat kokevat mallin auttavan heitä työssään sekä arvioivat lapsen ja perheen hyötyvän mallista. Lopen mallin kehityskohteena mainittiin kysymysosion muokkaaminen siten, että kysymyksissä ei tulisi liikaa toistoa. Tutkimustulosten mukaan opettajat kokevat tarvitsevansa lisää tietoa lapsipalveluista ja toivovat, että Lopen mallin käytöstä voisi jakaa säännöllisesti kokemuksia esimerkiksi kollegoiden kanssa. Lopen malli on kehitetty Liedon mallin pohjalta. Liedon malli on levinnyt Lopen lisäksi useaan muuhunkin kuntaan ja toivottavasti tulevaisuudessa vastaavalaisesta menetelmästä säädettäisiin varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa, jolloin se saataisiin käyttöön maanlaajuisesti.

9 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimusetiikalla tarkoitetaan kaikkia tutkimukseen ja tieteeseen liittyviä eettisiä näkökulmia ja arviointeja. Tutkimusetiikka pitää sisällään muun muassa eettisesti vastuullisten ja oikeiden toimintatapojen noudattamisen ja edistämisen tutkimustoiminnassa sekä tieteeseen kohdistuvien epärehellisyyksien ja loukkausten tunnistamisen ja torjumisen kaikilla tieteenaloilla. Tutkimusta tehdessä on tärkeää, että koko tiedeyhteisö ja jokainen tutkija noudattaa Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeita hyvästä tieteellisestä käytännöstä. Hyvän tieteellisen käytännön lähtökohtia ovat muun muassa rehellisyys, huolellisuus ja tarkkuus tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa ja esittämisessä sekä tutkimusten ja niiden tulosten arvioinnissa. Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu myös muiden tutkijoiden tekemän työn kunnioittaminen merkitsemällä lähdeviitteet asianmukaisella tavalla. Tutkimusetiikka tulee huomioida kaikissa

tutkimusaiheeseen, menetelmiin ja aineistoihin liittyvissä kysymyksissä sekä mahdollisia tutkimuslupia haettaessa. (Hyvä tieteellinen käytäntö... 2012, 4-6; Suomen akatemia 2022.)

Tässä tutkimuksessa noudatettiin hyvän tieteellisen käytännön periaatteita ja tutkimuseettiset kysymykset otettiin huomioon tutkimuksen kaikissa vaiheissa. Aiheen teoreettinen tausta esiteltiin rehellisesti ja avoimesti sekä lähdeviitteet merkittiin asianmukaisella tavalla. Tutkimusluvan hakeminen kohdeorganisaatiolta kuuluu eettisten toimintatapojen käytänteisiin (THL 2023), ja tässä tutkimuksessa tutkimuslupa haettiin asianmukaisesti Lopen kunnalta.

Ihmisen itsemääräämisoikeuden ja ihmisarvon kunnioittaminen on tutkimusetiikan yksi keskeisiä periaatteita (Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen... 2019, 12-13). Tässä tutkimuksessa tutkimukseen osallistujien ihmisarvoon ja itsemääräämisoikeuteen kiinnitettiin erityistä huomiota. Tutkimus toteutettiin kvantitatiivisena kyselytutkimuksena. Kyselylomake (Liite 1) lähetettiin sähköisesti ja vastaanottajille ilmoitettiin lomakkeen esitestaukseen perustuva arvioitu kyselyyn vastaamiseen menevä aika. Kyselylomakkeen kysymykset oli mietitty huolellisesti ja siten, että ne eivät aiheuta tutkimukseen osallistuvalla merkittäviä riskejä, vahinkoja tai haittoja, kuten ahdistusta. Tutkimukseen osallistuville lähetettiin saatekirje (Liite 2) kyselylomakkeen yhteydessä, jossa kerrottiin tutkimukseen osallistumisen olevan täysin vapaaehtoista ja ehdottoman luottamuksellista. Lisäksi saatekirjeessä kerrottiin, kuka tutkimuksen tekee, mitä varten tutkimus tehdään ja miten tutkimus etenee sekä missä tutkimustulokset julkaistaan ja miten kaikki kerätty tutkimusaineisto hävitetään opinnäytetyön valmistuttua. Saatekirjeestä kävi selväksi myös se, että tutkittavien anonymiteetti turvataan tutkimusprosessin kaikissa vaiheissa, eikä yksittäisiä henkilöitä ole mahdollista tunnistaa vastauksista. Tutkimusaineiston analysointi tehtiin rehellisesti, tarkasti ja läpinäkyvästi. Tutkimusaineiston käsittelyssä turvattiin tutkittavien anonymiteetti siten, että vastauksista ei voida tunnistaa vastaajaa. Anonymiteetin turvaaminen oli yksi tutkimuksen tärkeimmistä asioista, sillä yksityiselämänsuoja on ihmisen perusoikeus (Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen... 2019, 12-13).

Luotettavuuden arviointi on tärkeä osa kvantitatiivista tutkimusta. Tutkimus on onnistunut vain, jos sen avulla saadaan luotettavia vastauksia tutkimuskysymyksiin. Luotettavuuden arvioinnissa keskeisiä käsitteitä ovat validiteetti eli pätevyys ja reliabiliteetti eli tarkkuus. (Heikkilä 2014, 27-28; Vilka 2014, 149-150.)

Tutkimuksen validiteetti ilmaisee sen, kuinka kattavasti ja tehokkaasti tutkimuksessa käytetty mittausten menetelmä mittaa juuri sitä tutkittavan ilmiön ominaisuutta, mitä on tarkoituskin mitata. Validiteetti on silloin hyvä, kun sekä tutkimuksen kohderyhmä että tutkimuskysymykset ovat oikeat. Tutkimukseen tulisi saada edustava otos perusjoukosta sekä korkea vastausprosentti, jotta tutkimus olisi validi. (Heikkilä 2014, 27-28; Vilka 2014, 150-152.) Tässä tutkimuksessa haluttiin kattavasti tietoa siitä, millaiseksi Lopen alueen varhaiskasvatuksen opettajat kokivat Lopen mallin, joten kohderyhmäksi valittiin perustellusti kaikki alueella toimivat

varhaiskasvatuksen opettajat. Tutkimuksen kyselylomakkeen (liite 1) kysymykset mietittiin tarkasti, jotta ne olisivat yksiselitteisiä ja vastaisivat mahdollisimman kattavasti tutkimuskysymykseen. Tutkimuksen vastausprosentti oli erinomainen, 61,5, ja tutkimustuloksista saatiin vastaus tutkimuskysymykseen, joten tutkimus oli validi.

Reliabiliteetin avulla voidaan arvioida sitä, miten luotettavasti ja toistettavasti käytetty mittari mittaa haluttua ilmiötä. Mittauksen reliabiliteetti on sitä parempi, mitä vähemmän siihen sisältyy mittausvirhettä. Tutkimus on luotettava silloin, kun toistetussa mittauksessa saadaan täsmälleen sama tulos riippumatta tutkijasta. (Heikkilä 2014, 28; Vilkkä 2014, 149-150.) Tämä tutkimus toteutettiin sähköisenä kyselytutkimuksena vastaajien anonymiteetti turvaten. Kysely lähetettiin kohderyhmään kuuluville opettajille henkilökohtaiseen sähköpostiosoitteeseen ja kyselyyn pystyi vastaamaan vain kerran. Kyselylomakkeessa (liite 1) ei kerätty mitään ylimääräisiä taustatietoja, joista vastaajat olisivat voineet tunnistaa, joten voidaan olettaa vastaajien vastanneen totuudenmukaisesti ja rehellisesti. Kyselylomakkeen kysymykset oli mietitty tarkasti, jotta ne olisivat mahdollisimman selkeitä ja yksiselitteisiä ja jotta vastaaja ymmärtäisi ne siten kuin tutkija ne oli tarkoittanutkin. Lisäksi vastaajille kerrottiin saatekirjeessä (liite 2) selvästi, että vastausten pohjalta pyritään kehittämään Lopen mallia yhä toimivammaksi työkaluksi, joten rehellisen palautteen ja kehittämis ehdotusten antaminen oli vastaajien kannalta suotuisaa. Systemaattisten virheiden esiintyminen pyrittiin minimoimaan käyttämällä Microsoft Forms - työkalua apuna vastausten keräämisessä sekä analysoinnissa.

Tutkimuksen kokonaisluotettavuuteen eli validiteettiin ja reliabiliteettiin kiinnitettiin huomiota tutkimuksen jokaisessa vaiheessa. Yksikään tutkimus ei kuitenkaan ole täysin virheetön, eikä tämä tutkimus ole poikkeus. Tutkimus on suunniteltu ja toteutettu huolellisesti, jotta systemaattisia virheitä ei esiintyisi. Satunnaisvirheitä kuitenkin esiintyy tutkimuksissa väistämättä. Tässä tutkimuksessa satunnaisvirheitä on voinut aiheuttaa esimerkiksi vastaajan kiire, väsymystila tai motivaation loppaaminen kesken kyselyyn vastaamisen.

10 Arviointi ja pohdinta

Tutkimusprosessin aikana oma asiantuntijuuteni kehittyi ja ammatillinen itsevarmuuteni kasvoi. Tavoitteeni opinnäytetyölle oli tehdä työ, joka lähtisi työelämän tarpeista ja josta olisi todellista hyötyä työelämäkumppanille. Koko opinnäytetyön työstämisen ajan olin tiiviisti yhteydessä työelämäkumppanin edustajan kanssa ja sain häneltä arvokkaita neuvoja opinnäytetyöprosessissa etenemiseen. Opinnäytetyön teoreettisen viitekehyksen rajaaminen opetti hahmottamaan teorian ja oman tutkimusaiheen välisiä yhteyksiä ja teoriataustaan tutustuminen puolestaan lähdekriittisyyttä. Tutkimusprosessin aikana opin paljon uutta muun muassa tutkimusluvan hakemisesta, ammatillisesta yhteistyöstä toimeksiantajan kanssa, kyselylomakkeen laatimisesta, tutkimuksen eettisyydestä, aikataulutuksesta, tutkimusmenetelmistä,

tutkimusten analysoinnista ja tulkinnasta sekä tieteellisestä raportoinnista. Työelämäkumppanilta saatu positiivinen palaute (liite 3) kasvatti ammatillista itseluottamustani ja vahvisti omaa asiantuntijuuttani.

Tutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa Lopen varhaiskasvatuksen opettajien kokemuksia ja mielipiteitä Lopen mallin käytöstä sähköisen kyselyn avulla. Tavoitteena oli tuottaa hyödyllistä tietoa opettajien mahdollisista lisäkoulutustoiveista ja kehittämisehdotuksista koskien Lopen mallia, joiden pohjalta Lopen mallia voidaan tarvittaessa jatkokehittää yhä toimivammaksi varhaisen tuen työkaluksi. Tutkimuksen tavoitteet toteutuivat, sillä kaikkiin yllä mainittuihin kysymyksiin saatiin vastaus. Tutkimuksen toimeksiantaja, Lopen kunta, sai tutkimuksesta arvokasta tietoa varhaiskasvatuksen opettajien kokemuksista ja mielipiteistä koskien sekä Lopen mallin hyödyllisyyttä ja tarpeellisuutta että kehittämiskohteita. Lisäksi tutkimuksesta saatiin tietoa opettajien toiveista järjestää lisäkoulutusta Lopen mallin käyttöön liittyen. Lopen kunnassa voidaan pohtia tutkimustulosten perusteella jatkotoimenpiteitä mahdollistamaan Lopen mallin hyödyntäminen parhaalla mahdollisella tavalla.

Tutkimuksen toteutus sujui ongelmitta. Lopen kunnan varhaiskasvatuspäällikkö sekä Lopen mallin kehittäjä olivat tiiviisti mukana tutkimuksen eri vaiheissa antaen arvokkaita mielipiteitä ja palautetta sekä tutkimusmenetelmän valinnasta että kyselylomakkeen laadinnasta. Kyselyn toimittaminen kohderyhmälle, Lopen alueen varhaiskasvatuksen opettajille, sujui mutkattomasti alueen päiväkotien johtajien kautta. Päiväkodin johtajat lähettivät saatekirjeen ja linkin kyselyyn jokaisen opettajan henkilökohtaiseen sähköpostiosoitteeseen, jolla varmistettiin, että kyselyyn ei pääse vastaamaan kohderyhmään kuulumattomia henkilöitä. Kyselyyn pystyi vastaamaan vain yhden kerran. Tutkimuksen ainoaksi haasteeksi muodostui vastaajien huono vastausaktiivisuus: ensimmäisen kyselyyn osallistumispyynnön lähettämisen jälkeen vastauksia oli tullut vain muutamia, jonka vuoksi lähetettiin sähköpostitse muistutus kyselyyn osallistumisesta. Muistutuksen jälkeen kyselyyn ei edelleenkään saatu riittävästi vastauksia, joten päätettiin lähettää tekstiviestimuistutus jokaisen päiväkodin jokaisen lapsiryhmän puhelinnumeroon. Tekstiviestimuistutuksen jälkeen vastauksia saatiin onneksi riittävästi, jotta päästiin etenemään tutkimuksen tulosten tarkasteluun.

Kyselyyn tuli loppujen lopuksi vastauksia 16 kappaletta ja vastausprosentti oli 61,5. Sähköisesti lähetettyjen kyselyiden vaarana on, että vastausprosentti jää syystä tai toisesta alhaiseksi (Vehkalahti 2019, 44). Vastausprosentti tässä tutkimuksessa oli erinomainen. Hyvään vastausaktiivisuuteen saattoi vaikuttaa useampi tekijä: tutkimukseen osallistujat ovat kaikki Lopen kunnallisen varhaiskasvatuksen opettajia ja tekevät tiivistä yhteistyötä keskenään muun muassa erilaisissa säännöllisesti kokoontuvissa ryhmissä, kuten henkilöstön edustajista koostuvassa Lopen varhaiskasvatuksen arviointiryhmässä (Lopen varhaiskasvatussuunnitelma 2022, 7). Tutkimuksessa oli tiiviisti mukana Lopen varhaiskasvatuspäällikkö sekä Lopen mallin kehittäjä, jotka veivät aktiivisesti sanaa tutkimuksesta eteenpäin alueen päiväkodeissa

työskenteleville opettajille. Vastausaktiivisuuteen saattoi vaikuttaa myös se, että kyselylomake oli laadittu huolella ja esitettävä ja saatekirje sisälsi oleelliset tiedot tutkimuksesta sekä pyrki motivoimaan kyselyyn vastaamiseen. Tutkimusajankohta oli mietitty huolella - tutkimus toteutettiin syksyllä kesäloma-ajan jälkeen, jolloin opettajat järjestivät omien ryhmänsä lasten varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluita aiheen ollen siten jokaiselle opettajalle ajankohtainen. Kyselyyn vastanneiden opettajien vastaukset olivat keskenään yhteneväisiä, joten voisi olettaa, että vastaamatta jättäneet kohderyhmän henkilöt olisivat vastanneiden kanssa kutakuinkin samaa mieltä.

Kyselylomakkeen kysymykset oli laadittu huolellisesti ja kyselylomake jaettu teemoihin selkeyden lisäämiseksi sekä esitettävä asianmukaisesti. Kyselyyn vastattiin täysin anonymisti, joten vastaajilla ei ollut syytä valehdella tai kaunistella asioita. Useimpiin kysymyksiin, joissa oli vastausvaihtoehtona ”en osaa sanoa”, suurin osa vastaajista ei ollut valinnut tätä vaihtoehtoa. Kysymysten voi siis päätellä pääosin olleen yksiselitteisiä, helposti ymmärrettäviä ja validiteetiltaan hyviä sekä vastausvaihtoehtojen kysymyksiin tarkasti vastaavia. Muista kysymyksistä poiketen kahteen perheiden tilannetta koskevaan kysymykseen tuli kuitenkin poikkeuksellisen paljon ”en osaa sanoa” -vastauksia. Tämä voi johtua siitä, että opettajien on vaikea arvioida, miten huoltajat kokevat Lopen mallin kysymykset ja omista asioistaan keskustelemisen. Opettajat eivät voi tietää myöskään sitä, hakevatko perheet apua muista lapsipalveluista varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelun jälkeen vai eivät, sillä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisia sitoo salassapitovelvollisuus (laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä 703/2023).

Kyselylomake sisälsi kaksi avointa kysymystä, joista toiseen tuli vastata päästäkseen eteenpäin kyselyssä ja toinen sijaitsi kyselylomakkeen lopussa, eikä vaatinut vastausta päästäkseen kyselyn loppuun. Avointen kysymysten määrä oli tarkoituksella rajattu kahteen, sillä avoimiin kysymyksiin jätetään helposti vastaamatta, jolloin koko kysely voi keskeytyä (Heikkilä 2014, 48). Avoimia kysymyksiä käytettiin kysymyksissä, joiden vastausvaihtoehtoja ei pystytty määrittämään. Pakollisen vastauksen vaativa avoin kysymys oli laadittu siten, että siihen pystyi vastaamaan halutessaan muutamalla sanalla, eikä vastaaminen täten vienyt kauaa aikaa.

Tutkimustulosten analysoinnissa käytettiin apuna Microsoft Forms -työkalua. Työkalu oli helpokäyttöinen ja nopea tapa kerätä ja analysoida tuloksia. Tutkimustulokset analysoitiin objektiivisesti ja vääristelemättä. Vastaajien anonymiteetti turvattiin siten, että vastauksista ei voida tunnistaa vastaajaa. Tutkimuksen luotettavuuden kannalta on tärkeää, että tutkija on koko tutkimuksen ajan tarkka ja kriittinen sekä käyttää vain sellaisia analysointimenetelmiä, jotka hän hallitsee hyvin.

Tutkimus rajattiin tarkoituksella kartoittamaan varhaiskasvatuksen opettajien mielipiteitä, sillä perheiden kokemusten ja mielipiteiden tutkimiseen koettiin liittyvän useita haasteita:

perheiden vastausprosentin oletettiin jäävän alhaiseksi, mikäli kyselytutkimus olisi toimitettu heille sähköpostiin. Tämä sen takia, että päiväkodeista tulee paljon sähköpostia, joten kutsu kyselyyn olisi saattanut jäädä muun sähköpostiliikenteen jalkoihin. Lisäksi koettiin, että huoltajia voi olla vaikeampi motivoida vastaamaan kuin opettajia. Kysely haluttiin toteuttaa kvantitatiivisena, joten kvalitatiiviset tutkimusmenetelmät eivät olleet tässä tapauksessa vaihtoehto. Tutkimuksen rajaamisen yhteydessä pohdittiin myös Lopen mallin vaikuttavuuden tutkimista, mutta todettiin se hankalaksi tutkimuskohteeksi, sillä opettajat eivät saa tietoonsa sitä, hakevatko ja saavatko perheet apua jostain muualta vai eivät. Jatkotutkimushaasteena voisikin olla perheiden kokemusten ja mielipiteiden kartoittaminen Lopen mallista sekä Lopen mallin vaikuttavuuden tutkiminen perheiden tilanteita kartoittamalla.

Lähteet

- Eriksson, E. & Arnkil, T.E. 2012. Huoli puheeksi: Opas varhaisista dialogeista. Stakes - oppaita 60. 8. painos. Tampere: Juvenes Print. Viitattu 5.5.2023. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90845/URN_ISBN_978-951-33-1792-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Heikkilä, T. 2014. Tilastollinen tutkimus. E-kirja. Helsinki: Edita.
- Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. Viitattu 25.4.2023. [HTK_ohje_2012.pdf \(tenk.fi\)](#)
- Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Viitattu 25.4.2023. https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.pdf
- Jussila, H. 2022. Miksi varhainen tuki on tärkeää? Viitattu 10.5.2023. <https://www.parempaalastensuojelua.fi/fi/uutinen/miksi-varhainen-tuki-on-tarkeaa>
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä 703/2023.
- Lastensuojelulaki 417/2007.
- Lopen varhaiskasvatussuunnitelma 2022. Viitattu 4.11.2023. https://www.loppi.fi/uploads/sites/2/2022/06/lopullinen-versio_lopen-vasu-01082022-alkaen.pdf
- Loppi 2023a. Varhaiskasvatus. Viitattu 25.4.2023. <https://www.loppi.fi/varhaiskasvatus-ja-opetus/varhaiskasvatus/>
- Loppi 2023b. Varhaiskasvatuksen erityisopetus sekä lapsi- ja perheohjaus. Viitattu 15.10.2023. <https://www.loppi.fi/varhaiskasvatus-ja-opetus/varhaiskasvatus/varhaiskasvatuksen-erityisopetus-seka-lapsi-ja-perheohjaus/>
- Mieli.fi 2022. Olet tarpeeksi hyvä omalle lapsellesi: Vanhemmuuden haasteet. Blogikirjoitus. Kotkan seudun mielenterveys ry. Viitattu 4.11.2023. <https://www.mielenterveysseurat.fi/kotka/2022/08/03/olet-tarpeeksi-hyva-omalle-lapsellesi/>
- Mykkänen, J. & Böök, M.L. 2018. Moninaiset perheet ja varhaiskasvatus. Teoksessa Koivula, M., Siippainen, A. & Eerola-Pennanen, P. (toim.). Valloittava varhaiskasvatus: Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. E-kirja. Tampere: Vastapaino.

Mönkkönen K, 2018. Vuorovaikutus asiakastyössä: asiakkaan kohtaaminen sosiaali- ja terveysalalla. E-kirja Helsinki: Gaudeamus.

OKM 2023a. Varhaiskasvatusta koskeva lainsäädäntö. Viitattu 3.5.2023. <https://okm.fi/varhaiskasvatuslait>

OKM 2023b. Varhaiskasvatuspalvelut. Viitattu 3.5.2023. <https://okm.fi/varhaiskasvatuspalvelut>

OPH 2022. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman ohjeistus 22.6.2022. Viitattu 3.5.2023. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Lapsen%20vasu_ohjeistus_2022.pdf

OPH 2023. Mitä on varhaiskasvatus? Viitattu 3.5.2023. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-varhaiskasvatus>

Paavola, A., Honkavaara, P., Muuronen, K., Mäkinen, P., Tolonen, M. & Varsa, M. 2010. Ehkäisevän lastensuojelun kirjava todellisuus: Lastensuojelulain vaikutukset eri ammattiryhmien toimintatapoihin: Mikä toimii, mikä takkuu, mitä pitäisi kehittää? Lastensuojelun keskusliiton julkaisu. Viitattu 11.5.2023. https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/Ehkaisevan_lastensuojelun_kirjava_todellisuus.pdf

Perälä, M-L., Halme, N. & Konste, O. 2013. Johtaminen, palvelut ja lapsiperheiden hyvinvointi. Teoksessa Reivinen, J. & Vähäkylä L. (toim.). Ketä kiinnostaa? Lasten ja nuorten hyvinvointi ja syrjäytyminen. Helsinki: Gaudeamus, 121-134.

Rantala, A. & Uotinen, S. 2022. Varhaiskasvatuksen työntekijöiden ja perheen yhteistyön merkitys. Teoksessa Pihlaja, P. & Viitala, R. (toim.). Varhaiserityiskasvatus. E-kirja. 3. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Siljamäki, T. 2021. Sami Luoto kehitti päiväkoteihin puheeksi ottamisen mallin. Lapsen maailma 11.1.2021. Viitattu 22.5.2023. <https://lapsenmaailma.fi/artikkeli/sami-luoto-kehitti-paivakoteihin-puheeksi-ottamisen-mallin/>

Sosionomi tuottaa hyvinvointia läpi elämänkaaren: Ammattikorkeakoulutus sosiaalialan muutoksen edistäjänä 2017. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n työryhmän selvitys sosiaalialan tilanteesta ja kehityksestä. Viitattu 16.11.2023. https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2018/arene_sosionomiselvitys_pitka_raportti_fin.pdf?t=1526901428

STM 2017. Vanhemmille annettu tuki auttaa perhettä eteenpäin. Viitattu 10.5.2023. <https://stm.fi/-/vanhemmille-annettu-tuki-auttaa-perhetta-eteenpain>

Suomen akatemia 2022. Tutkimusetiikka. Viitattu 25.4.2023. [Tutkimusetiikka - Suomen Akatemia](#)

Suomi, A. & Lahtinen, P. 2021. Vanhemmuustaitojen tukeminen: Miten rakennetaan kasvatusyhteistyötä vanhempien kanssa riittävän varhain? Tunne-, turva- ja sosiaaliset taidot varhaiskasvatuksen ja koulun arjessa 2019-2021 koulutushankkeen tuotoksia. Viitattu 10.5.2023. file:///C:/Users/Riikka/Downloads/vanhemmustaitojen_tukeminen_sisaltoa.pdf

Taskinen, S. 2010. Lastensuojelulain soveltaminen. Helsinki: WSOY.

THL 2022. Lapset ja perheet. Viitattu 9.5.2023. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveys-erot/eriarvoisuus/elamankulku/lapset-ja-perheet>

THL 2023. Tutkimusluvut. Viitattu 25.4.2023. <https://thl.fi/fi/thl/organisaatio/osastot-ja-yksikot/valtion-palvelut/erityispalvelut/tutkimusluvut>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Varhaisen tuen yhteistyö- ja palvelumalli 0-6 v: Varhaiskasvatuspalvelut, neuvola ja sosiaalipalvelut 2009. Hyvinkään kaupunki. Viitattu 9.5.2023. https://www.hyvinkaa.fi/globalassets/kasvatus-ja-koulutus/varhaiskasvatus/liitteet/varhaisen-tuen-yhteistyö-ja-palvelumallin-opas_23102009.pdf

Varhaiskasvatuslaki 540/2018.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. Helsinki: Opetushallitus. <https://eperusteet.opintopolku.fi/eperusteet-service/api/dokumentit/8274670>

Veck, M., Suni, A., Grönberg, S., Kokko, M., Nieminen, N. & Aalto, M. 2020. Varhaiskasvatuksen perheohjaajat. Hankesuunnitelma. Erityisavustus varhaiskasvatuksen tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin ja laadun kehittämiseen. Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Vehkalahti, K. 2019. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: Finn Lectura. Viitattu 2.11.2023. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/bc1c2c8a-0eb8-4881-ba8f-510ce386b810/content>

Vilka, H. 2014. Tutki ja mittaa: Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Tammi. Viitattu 25.4.2023. <http://hanna.vilka.fi/wp-content/uploads/2014/02/Tutki-ja-mittaa.pdf>

Julkaisemattomat lähteet

Hattunen, A. 2021. Huolen puheeksi ottamisen kehittäminen ehkäisevän lastensuojelun näkökulmasta Lopen varhaiskasvatuksessa. Luento 20.8.2021.

Loppi: Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma 2022. Toimitettu sähköpostiin 14.4.2023.

Kuviot

Kuvio 1: Vastaajien koulutustausta.	21
Kuvio 2: Vastaajien tuntemukset puheeksi ottamisesta.	22
Kuvio 3: Vastaajien mielipiteitä Lopen mallista.....	23
Kuvio 4: Vastaajien arvosana Lopen mallin hyödyllisyydestä työntekijän näkökulmasta.....	24
Kuvio 5: Vastaajien mielipide siitä, ovatko he saaneet Lopen mallin avulla sellaista tietoa perheestä, joka auttaa ymmärtämään lapsen käytöstä paremmin.	24
Kuvio 6: Vastaajien mielipide siitä, ovatko he saaneet Lopen mallin avulla sellaista tietoa perheestä, joka auttaa luomaan paremman yhteyden lapseen.	25
Kuvio 7: Vastaajien mielipide siitä, onko vuorovaikutussuhde perheiden kanssa rakentunut paremmaksi Lopen mallin käytön myötä.	26
Kuvio 8: Vastaajien arvosana Lopen mallin hyödyllisyydestä perheiden näkökulmasta.	27
Kuvio 9: Vastaajien mielipide siitä, uskovatko he perheiden hakevan apua herkemmin Lopen mallin ansiosta.	28
Kuvio 10: Vastaajien mielipide siitä, mitä he tarvitsisivat voidakseen hyödyntää Lopen mallia parhaalla mahdollisella tavalla.	29

Liitteet

Liite 1: Kyselylomake	45
Liite 2: Saatekirje	49
Liite 3: Työelämän palaute.....	50

Liite 1: Kyselylomake

Kysely varhaiskasvatuksen opettajille koskien Lopen mallia / 5.10.2023

Kiitos etukäteen vastauksistanne!

Lopen malli on lapsen varhaiskasvatussuunnitelmalomakkeeseen sekä esiopetuslomakkeeseen kehitetty kysymysosio, joka koostuu seuraavista kysymyksistä:

- Millaiset asiat lapsessanne, perheessänne ja perheenne arjessa ilahduttavat?
- Kuvaile lapsen perhettä, ketkä ovat lapselle tärkeitä ihmisiä?
- Miten perheessänne jaketaan / voidaan tällä hetkellä?
- Millaiselta arki tuntuu?
- Mistä saatte voimavaroja arkeen?
- Onko asioita, jotka kuormittavat perheenne arkea?
- Millaisena näette perheenne toimivan arjen?
- Millainen on perheenne tukiverkosto?
- Tiedättekö keneltä voitte tarvittaessa pyytää apua / tukea arkeenne?

(Loppi: Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma 2022.)

Osa 1: Vastaaajan taustatiedot

1. Mikä on koulutustaustasi?
 - Varhaiskasvatuksen opettaja (yliopisto)
 - Varhaiskasvatuksen opettaja (ammattikorkeakoulu)
 - Varhaiskasvatuksen sosionomi (ammattikorkeakoulu)
 - Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja
 - Perhepäivähoitaja
 - Muu, mikä?

2. Oletko työurasi aikana järjestänyt lapsen varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelua siten, että käytössäsi on ollut ns. tavallinen lapsen varhaiskasvatuslomake (joka ei siis sisällä Lopen mallin kysymysosiota)?
 - Kyllä
 - En

3. Onko Lopen mallin kysymysosioista mielestäsi apua asioiden puheeksi ottamisessa verrattuna sellaiseen lapsen varhaiskasvatuslomakkeeseen, joka ei sisällä kyseisiä kysymyksiä?
 - Kyllä
 - Ei
 - En osaa sanoa

Osa 2: Käyttökokemuksia Lopen mallista

Lopen mallin tavoitteena on tukea perheitä varhaisessa vaiheessa ja oikea-aikaisesti, edistää lapsen ja perheiden hyvinvointia, tukea vanhemmuutta sekä kehittää lapsipalveluiden välistä yhteistyötä. Lopen malli auttaa varhaiskasvatuksen henkilökuntaa ottamaan huolen puheeksi perheen kanssa sekä kiinnittämään huomiota lapsen vahvuuksiin. (Hattunen 2021.)

4. Oletko ollut aikaisemmin tietoinen Lopen mallin tavoitteista
- Kyllä
 - En
5. Oletko saanut mielestäsi tarpeeksi perehdytystä Lopen mallin käyttöön?
- Kyllä
 - En
6. Miltä Lopen mallin kysymyksistä nousseiden asioiden puheeksi ottaminen on tuntunut?
- Luontevalta
 - Epämiellyttävältä
 - Neutraalilta
 - En osaa sanoa
7. Onko Lopen mallin kysymysten puheeksi ottaminen helpottunut toiston myötä?
- Kyllä
 - Ei
 - En osaa sanoa
 - Olen käyttänyt Lopen mallia vain kerran
8. Onko lapsen varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelulle varattu mielestäsi riittävästi aikaa?
- Kyllä
 - Ei
 - En osaa sanoa
9. Miten vahvasti olet samaa tai eri mieltä seuraavista Lopen mallia koskevista väittä-
mistä?

	Vahvasti eri mieltä	Eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Samaa mieltä	Vahvasti samaa mieltä
Lopen malli helpottaa asioiden puheeksi ottamista					
Lopen mallin käyttö on luontevaa					
Lopen malli tukee vanhemmuutta					
Lopen malli tukee perheiden hyvinvointia					
Lopen malli auttaa tukemaan perheitä varhaisessa vaiheessa					

Lopen malli on parantanut lapsiperhe- palveluiden välistä yhteistyötä					
Samojen kysymysten esittäminen jo- kaisessa lapsen varhaiskasvatus- suunnitelmakeskustelussa on raskasta					

Osa 3: Lopen malli - työntekijän näkökulma

Varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelun etenemiseen ja "onnistumiseen" vaikuttaa luonnollisesti moni asia – muun muassa perheen väsymystila, kiire, sairastelut ja motivaatio osallistua keskusteluun. Toinen huoltaja saattaa purskahtaa itkuun sen takia, että lapsi ei ole aamulla suostunut pukemaan takkia päälle, kun taas toinen huoltaja voi hymyillä ja esittää pirteää, vaikka olisi uupumaisillaan. Jokainen perhe ja jokainen tilanne on erilainen.

Vastatessasi seuraaviin kysymyksiin pyydän pohtimaan asioita nimenomaan Lopen mallin kannalta keskittymättä liikaa perheiden erilaisuuteen ja erilaisiin tilanteisiin. Tarkoituksena on verrata Lopen mallin hyötyjä verrattuna niin sanottuun tavalliseen varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluun, jossa ei ole Lopen mallin kysymysosiota tukemassa asioiden puheeksi ottamista.

10. Kuinka hyödylliseksi koet Lopen mallin työntekijän näkökulmasta?

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
En lainkaan hyödylliseksi											Erittäin hyödylliseksi

11. Oletko saanut Lopen mallin kysymysten avulla sellaista tietoa perheestä, joka auttaa sinua ymmärtämään lapsen käytöstä paremmin??

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

12. Oletko saanut Lopen mallin kysymysten avulla sellaista tietoa perheestä, joka auttaa sinua luomaan yhteyden lapseen paremmin?

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

13. Onko vuorovaikutussuhteesi perheiden kanssa mielestäsi rakentunut paremmaksi Lopen mallin käytön myötä? *(Vuorovaikutussuhteen kehittyminen voi näkyä esimerkiksi siten, että huoltajien on helpompi lähestyä sinua päivittäisten kohtaamisten yhteydessä tai he voivat olla jokaisessa varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelussa avoimempia keskustelemaan asioistaan kuin edellisellä kerralla.)*

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

14. Mitä teet ensisijaisesti, mikäli huomaat perheen tarvitsevan apua? (avoin kysymys)

15. Tunnetko mielestäsi muut lapsiperheille tarkoitetut palvelut riittävän hyvin osataksesi ohjata perheen oikeanlaisen avun piiriin?

- Kyllä
- En

Osa 4: Lopen malli - asiakasnäkökulma

16. Kuinka hyödylliseksi koet Lopen mallin perheiden näkökulmasta?

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
En lainkaan hyödylliseksi											Erittäin hyödylliseksi

17. Koetko perheiden olevan avoimempia puhumaan asioistaan Lopen mallin kysymysten myötä?

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

18. Uskotko apua tarvitsevien perheiden hakevan apua herkemmin Lopen mallin ansiosta?

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

Osa 5: Kehittämisehdotuksia koskien Lopen mallia

19. Mikä tai mitkä seuraavista auttaisivat sinua hyödyntämään Lopen mallia parhaalla mahdollisella tavalla työssäsi? Voit valita useamman vaihtoehdon.

- Koulutustilaisuus/-paketti henkilöstölle perheiden kohtaamisesta ja dialogisen vuorovaikutussuhteen merkityksestä
- Pehdytyskoulutus koskien Lopen mallin tavoitteita ja käyttöä
- Lisää tietoa tarjolla olevista lapsiperhepalveluista, joihin tarvittaessa ohjata perhe ottamaan yhteyttä
- En koe tarvitsevani mitään yllä mainituista
- Muuta, mitä?

20. Miten muuttaisit tai kehittäisit Lopen mallia? (avoin kysymys)

Liite 2: Saatekirje

LAUREA-AMMATTIKORKEAKOULU

SAATE

Sosionomin koulutusohjelma

5.10.2023

Arvoisa varhaiskasvatuksen opettaja

Olen Riikka Ignatius, sosionomiopiskelija Laurea-ammattikorkeakoulusta. Teen opintoihini kuuluvaa opinnäytetyötä yhteistyössä Lopen kunnan kanssa.

Opinnäytetyöni tarkoitus on kartoittaa Lopen varhaiskasvatuksen henkilöstön mielipiteitä **Lopen mallin käytöstä**. Tavoitteenani on saada teiltä arvokasta tietoa, mielipiteitä ja käyttökokemuksia liittyen Lopen mallin käyttöön. **Vastaamalla kyselyyn teillä on mahdollisuus vaikuttaa mallin kehittämiseen ja lisäksi annatte arvokasta apua opinnäytetyöni onnistumiseksi.**

Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Antamanne vastaukset käsitellään nimettöminä ja luottamuksellisesti. Vastaajien anonymiteetti turvataan tutkimusprosessin kaikissa vaiheissa, eikä yksittäisiä henkilöitä ole mahdollista tunnistaa vastauksista. Tutkimusaineisto säilytetään niin, ettei se ole ulkopuolisten saatavissa. Kerätty tutkimusaineisto hävitetään asianmukaisesti heti opinnäytetyön valmistuttua.

Kyselyyn vastaaminen tapahtuu sähköisesti Microsoft Forms -työkalun kautta. Kyselyyn vastaamiseen menee noin 10 minuuttia ja kyselyyn voi vastata vain kerran. **Pyydän ystävällisesti teitä vastaamaan 20.10.2023 mennessä.** Kyselyyn pääset tästä: <https://forms.office.com/e/7M8hGCPTtd>

Opinnäytetyöni on tarkoitus valmistua loppuvuodesta 2023, jonka jälkeen opinnäytetyöhön voi tutustua Lopen kunnantalolla tai internetissä osoitteessa www.theseus.fi.

Mikäli haluatte saada lisätietoja tutkimuksesta, voitte soittaa minulle numeroon 040xxxxxxx tai ottaa yhteyttä sähköpostilla osoitteeseen xxx@xxx.xx. Vastaan mielelläni tutkimusta koskeviin kysymyksiin.

Kiitos etukäteen vastauksistanne!

Opiskelija Riikka Ignatius sekä tutkimuksen ohjaaja lehtori xxx xxx ja Lopen varhaiskasvatuspäällikkö xxx xxx

Liite 3: Työelämän palaute

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

Työelämän palaute

8.12.2015/ba

Hyvä työelämän edustaja

Kiitos, että tarjositte Laurea-ammattikorkeakoulun opiskelijalle/opiskelijoille mahdollisuuden tehdä opinnäytetyö yritykseenne/organisaatioonne. Työelämän kehittäminen on tärkeä osa opinnäytetöidemme arvioinnissa. Pyydämmekin näkemystänne.

Yrityksen/organisaation nimi	Lopen kunta/varhaiskasvatus
Työelämän edustajan/Arvioijan nimi ja tehtävänimike	 varhaiskasvatuspäällikkö
Opinnäytetyön ohjaaja yrityksessä/organisaatiossa	
Opinnäytetyön tekijä/t	Riikka Ignatius
Miten yrityksenne/organisaationne hyödyntää tehtyä opinnäytetyötä? Käytämme opinnäytetyön tuloksia Lopen mallin kehittämisessä ja sen käytön perehdytyksessä.	
Mitä uutta ja/tai odottamatonta tuli esille opinnäytetyöprosessin aikana tai tuloksissa? Tuloksissa yllätti se, että lapsiperheiden palveluiden osalta ei ollut riittävästi tietoa ja siihen on hyvä etsiä toimenpiteitä yhdessä varhaiskasvatuksessa työskentelevän lapsi- ja perheohjaajan kanssa.	
Miten kuvailisitte yhteistyötä opinnäytetyöntekijän/-tekijöiden kanssa? Yhteistyö on ollut oikein hyvää ja hän on omalta osaltaan ollut aktiivinen opinnäytetyön osalta. Lisäksi häneltä tuli myös hyviä ehdotuksia mitä vielä voisi Lopen mallin osalta jatkotutkia ja selvittää.	

Haluaisitteko jatkossakin tarjota opiskelijoillemme opinnäytetyön aiheita tai harjoittelupaikkoja? Miten haluaisitte kehittää yrityksenne/organisaationne ja Laurea-ammattikorkeakoulun yhteistyötä?

Mielellämme otamme opiskelijoita harjoitteluihin ja olemme kiinnostuneita myös opinnäytetyön tekijöistä.

Paikka ja päivämäärä	Lopella 9.11.2023
Työelämän edustajan/arvioijan allekirjoitus	
Nimenselvennys	
<p>Voitte palauttaa lomakkeen myös ilman allekirjoitusta sähköpostilla joko suoraan koulun ohjaajalle tai opinnäytetyöntekijälle, joka välittää viestin ohjaajalleen siten, että viestiketjusta näkyy allekirjoittajan sähköpostiosoite.</p>	